

P.6

RADNIK BIBLIOTEKARZA

SBP

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

Pismo dla bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych

5/2015

GRAŻYNA BILSKA: Czas na bibliotekę!

ZOFIA ZASACKA: Dziecięcy i młodzieżowi czytelnicy książek

RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK: Projekty upowszechniające czytelnictwo

MARTYNA FIGIEL: Św. Jan Paweł II – człowiek książki

8-15 maja – TYDZIEŃ BIBLIOTEK

INDEKS 369594

ISSN 0032-4752

Fot. Maciej Luiko

PRENUMERATA „PORADNIKA BIBLIOTEKARZA”

„Poradnik Bibliotekarza” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Koszt prenumeraty w 2015 roku to **204 zł**. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma:

- za pośrednictwem e-sklepu SBP, pod adresem: www.sbp.pl/prenumerata,
- telefonicznie pod numerem (22) 825 50 24 oraz (22) 608 28 26,
- faksem pod numerem (22) 825 50 24,
- e-mailem na adres: sprzedaz@sbp.pl,
- listownie na adres: Dział Sprzedaży SBP, al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa.

Przy zamówieniu większej liczby egzemplarzy proponujemy następujące rabaty:

- 2-6 egzemplarzy – **20%**,
- 7-9 egz. – **25%**,
- 10 i więcej egz. – **30%**.

Numery archiwalne (od 2010 roku) do nabycia pod adresem www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz.

Numery archiwalne (do 2012 roku) dostępne są bezpłatnie w Archiwum Cyfrowym SBP www.sbp.pl/archiwumcyfrowe.

WAŻNE DLA AUTORÓW PUBLIKUJĄCYCH W „PORADNIKU BIBLIOTEKARZA”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Poradniku Bibliotekarza” proszeni są o:

1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w formatach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP (wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: jchruscinska@gmail.com. Tekst i fotografie powinny być podpisane.
2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
 - datę i miejsce urodzenia,
 - imiona ojca i matki,
 - adres domowy,
 - telefon kontaktowy, e-mail,
 - PESEL,
 - NIP,
 - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
 - numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium.
3. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniona funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
4. Oświadczenie Autora o wyrażeniu zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w internecie w związku z digitalizacją „Poradnika Bibliotekarza”.

Na stronie internetowej „Poradnika Bibliotekarza” (www.poradnikbibliotekarza.pl) dostępne są materiały:

- Spis treści za rok 2014
- Kalendarium rocznic 2015
- Laureaci Literackiej Nagrody Nobla. Kalendarz rocznic 2015

Poradnik **BIBLIOTEKARZA** nr 5 (782), 2015

W NUMERZE:

Strona redakcyjna 2 Artykuły z rekomendacją redakcji (*J. Ch.*)

PROBLEMY • DOŚWIADCZENIA • OPINIE

Temat numeru

Grażyna Bilka 4 Czas na bibliotekę!
Zofia Zasacka 9 Dziecięcy i młodzieżowi czytelnicy książek
Renata Ciesielska-Kruczek 14 Projekty upowszechniające czytelnictwo

KSIAŻKA

Krzysztof Kaleta 22 Sześć i pół wieku z książką – Jubileusz
Martyna Figiel 25 Św. Jan Paweł II – człowiek książki

BIBLIOTEKA • ŚRODOWISKO

Iwona Mokrzanowska 31 Miejska Biblioteka Publiczna w Polanicy Zdroju
Katarzyna Heród, 33 „Zakočaj się w literaturze” – w Galerii Książki
Urszula Kuś

Nowe obiekty biblioteczne

Magdalena Nawrocka 34 Biblioteka Grafit – nowa filia Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu

FELIETONY

Ze Zwrotów 37 I książki czytać będą czytelników... (*Emeryk*)

Z WARSZTATU METODYKA

Materiały metodyczne

Justyna Bździuch 38 Prosty sposób na dobrą zabawę, czyli stare gazety w roli głównej. Zajęcia biblioteczne dla młodszych dzieci
Elżbieta Trojan 40 Św. Jan Paweł II (1920-2005). Zestawienie bibliograficzne w wyborze

WW – wiadomości, wydarzenia 14, 29

Na okładce „PB”: Biblioteka Grafit – nowa filia Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu

ARTYKUŁY Z REKOMENDACJĄ REDAKCJI

Przed nami maj, najbardziej bibliotekarski miesiąc roku. W tym właśnie okresie mają miejsce ważne uroczystości: Dzień Bibliotekarza i Bibliotek (8 maja) i Tydzień Bibliotek (8-15 maja), Warszawskie Targi Książki na Stadionie Narodowym oraz szereg innych ważnych imprez lokalnych. Numer majowy „Poradnika Bibliotekarza” jest ukierunkowany na wskazanie roli biblioteki w społeczeństwie – na tle innych instytucji kultury i edukacji, problematyki czytelnictwa, programów czytelniczych w Polsce i na świecie. Przypominamy działania związane z ubiegłorocznym jubileuszem 650-lecia w służbie książki oraz prezentujemy działania Roku Jana Pawła II, zamieszczając teksty dotyczące lektur naszego papieża oraz zestawienie bibliograficzne prac poświęconych wielkiemu Polakowi.

▲ TEMAT NUMERU

Czas na bibliotekę! str. 4

Tradycyjnie już numer majowy rozpoczynamy artykułem Grażyny Bilskiej, będącym wykładnią tegorocznego hasła Tygodnia Bibliotek – „Wybieram bibliotekę”. Autorka uzasadnia, dlaczego wybiera bibliotekę i dlaczego zaprasza niezdecydowanych do wyboru biblioteki, jako godnej uwagi instytucji kultury, którą warto odwiedzać. Wskazuje na rolę współczesnej biblioteki w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, pełniącej istotne funkcje edukacyjne. Jej bogactwem jest szeroka oferta różnorodnych zbiorów oraz działań kulturalno-edukacyjnych. Nadal książka tradycyjna ma prestiż, a ogłoszenie kryzysu czytelnictwa jest przedwczesne. W minionym roku 41,7% Polaków przeczytało przynajmniej 1 książkę. Trend spadkowy został zatrzymany m.in. dzięki zinstytucjonalizowanym działaniom na rzecz promocji czytelnictwa.

▲ Dziecięcy i młodzieżowi czytelnicy książek str. 9

Zofia Zasacka przybliży czytelnikom wyniki badania czytelnictwa dzieci i młodzieży zrealizowanego w ramach projektu unijnego pt. „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”. Jego celem była ocena społecznego zasięgu książki wśród uczniów kończących szkołę podstawową i gimnazjum. W badaniach wyróżniono grupę nastolatków funkcjonujących poza czytaniem książek: dwunastolatków (5% ogółu) i piętnastolatków (już 14%). Do grupy czytających należy co piąty nastolatek, więcej dziewcząt, niż chłopców. Młodzież w wieku 15 lat mniej czasu poświęca na lekturę, większą aktywność czytelniczą wykazują dziewczęta. Maleje publiczność czytelnicza w środowiskach o najniższym kapitale kulturowym. Warto przeczytać cały tekst artykułu.

▲ Projekty upowszechniające czytelnictwo str. 14

Renata Ciesielska-Kruczek omawia programy publiczne i społeczne w kraju i za granicą oraz działalność bibliotek, środowisk twórczych wspierających czytelnictwo. Celem tych programów jest promocja literatury, czytelnictwa oraz wspieranie wydawania i popularyzacji wartościowych czasopism kulturalnych. Autorka wskazuje na duże znaczenie projektów czytelniczych dla dzieci i młodzieży, które zapewniają emocjonalny i intelektualny rozwój najmłodszych, przybliżając podejmowane w tym zakresie działania w Polsce, Szwecji, Japonii, następnie koncentruje się na projektach adresowanych do dorosłych, a zwłaszcza seniorów. Istnieje wiele nowych metod dotarcia z książką do czytelników, o czym można się przekonać w trakcie lektury artykułu.

▲ Św. Jan Paweł II – człowiek książki str. 25

Życie i dokonania papieża Jana Pawła II są powszechnie znane. Martyna Figiel podjęła się tematu, mniej znanego czytelnikom, mianowicie związanego z lekturami, książkami, które czytał, którymi otaczał

się nasz wybitny Polak. Nie był nigdy „pożeraczem książek, chyba, że w latach chłopięcych”. Już jako papież zabierał na wakacje „walizkę pełną książek historycznych, filozoficznych i teologicznych i to zwykle w oryginale”, czytał także w samolocie. Na każdym etapie życia poszukiwał wiedzy poprzez lekturę.

Zwiedzamy biblioteki w Polsce i na świecie

- Miejska Biblioteka Publiczna w Polanicy Zdroju – po modernizacji, 700 m², nowa aranżacja wnętrza: dwie wypożyczalnie, czytelnia, 11 stanowisk komputerowych;
- Biblioteka Grafit – nowa filia MBP we Wrocławiu, funkcjonuje od 16.03.2015 r., otwarte, pozabawione ścianek wnętrza biblioteki z wyodrębnionymi strefami: dla dzieci, część multimedialna, część związana z relaksem, dla samotników i osób towarzyskich. Warto zobaczyć i poczuć specyficzną atmosferę tej placówki ulokowanej w dawnym centrum handlowym.

Ponadto w numerze: o jubileuszu 650-lecia w służbie książki, teksty środowiskowe i metodyczne, felieton Emeryka.

Jadwiga Chruścińska

Z okazji Dnia Bibliotekarza życzymy wspaniałym Paniom Bibliotekarkom i Bibliotekarzom sukcesów w życiu zawodowym i prywatnym

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza”

Poradnik BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Ukazuje się od roku 1949

Rada Redakcyjna: Bogumiła Staniów (przewodnicząca), Andrzej Jagodziński, Piotr Jankowski, Bogdan Klukowski, Grażyna Lewandowicz-Nosal, Mirosława Majewska, Michał Rogoż, Renata Sowada, Michał Zajac.

Redakcja „Poradnika Bibliotekarza” – e-mail: poradnikbibliotekarza@wp.pl; www.poradnikbibliotekarza.pl

Redaktor naczelna: Jadwiga CHRUŚCIŃSKA tel. 0505-078-945; e-mail: jchruscinska@gmail.com

Sekretarz redakcji: Dorota GRABOWSKA tel. 0600-505-662; e-mail: dgrabo@wp.pl

Redaktor techniczny i opracowanie graficzne: Elżbieta MATUSIAK tel. (22) 827-52-96

Projekt graficzny okładki: Katarzyna STANNY, tel. 0602391675, e-mail: zinamonik@wp.pl

Honoraria autorskie: Małgorzata HOŁODOWICZ tel. (22) 608-28-23; e-mail: finanse@sbp.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania redakcyjnego i skracania tekstów

Autorzy zobowiązani są do przekazywania wraz z artykułem danych kontaktowych: adres, telefon, e-mail.

Współpracują z redakcją: Grażyna Biłska, Justyna Bzdziuch, Renata Ciesielska-Kruczek, Martyna Figiel, Tomasz Kasperczyk, Bogdan Klukowski, Krystyna Kuźmińska, Dorota Skotnicka, Joanna Stawińska (Wielka Brytania), Aleksander Trembowiecki, Ryszard Turkiewicz

Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

00-335 WARSZAWA, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel./fax (22) 827-52-96

Marta LACH – z-ca Dyrektora Biura ZG SBP ds. wydawnictw

tel. (22) 827-08-47, e-mail: m.lach@sbp.pl

Janusz NOWICKI – doradca ds. wydawniczych, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

Konto SBP: Credit Agricole Bank Polska S.A. 46 1940 1076 3122 4176 0000 0000

Skład i łamanie: Studio Kalamamica Tomasz Odziemczyk. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c., Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki. Nakład 2700 egz. ISSN 0032-4752. Indeks 369594

Tydzień Bibliotek 2015

Czas na bibliotekę!

Do biblioteki, a może do kina, muzeum, teatru, filharmonii, albo na imprezę towarzyską z przyjaciółmi? Każdy może zdecydować na co ma ochotę! I to jest piękne w naszym życiu – mieć wybór! Często mówimy młodym ludziom: „kowałem swego losu każdy bywa sam”, czy też przywołujemy przysłowie „jak sobie pościelisz, tak się wyśpisz”. Można oczywiście dyskutować o przeciwnościach losu, szczęściu, własnym charakterze, upodobaniach, itd. Chodzi jednak o to, żeby w swoich wyborach życiowych znaleźć miejsce na intelektualny wysiłek. I to najlepiej uzmysłowić sobie jak najwcześniej! Później pozostaje nam już tylko przyzwyczajanie lub jak ktoś woli – pozytywny nałóg.

Tradycja i nowe wyzwania

Tegoroczne majowe obchody „Tygodnia Bibliotek 2015” będą przebiegać pod hasłem „Wybieram bibliotekę”. Jak zwykle jest to okazja do szczególnej aktywności bibliotekarzy. Tradycję tych obchodów pielęgnuje nasze środowisko choćby dlatego, że przynosi korzyści obu stronom – mieszkańcom i bibliotekom. Zdobyte doświadczenie w organizowaniu działań z zakresu upowszechniania książki i czytelnictwa, pozwala na odkrywanie potencjału twórczego aktywnych czytelników i stanowi zaproszenie dla tych niezdecydowanych do **wyboru biblioteki** jako instytucji kultury, którą warto odwiedzać. Poza tym, to czas pokazania się, prezentacji dorobku, potwierdzenia swojej przydatności, do której sami jesteśmy przekonani, ale musimy nieustająco przekonywać samorząd i mieszkańców.

Rola bibliotek publicznych zmieniała się wraz z przeobrażeniami związanymi z przemianami politycznymi i ekonomicznymi,

procesami globalizacji oraz szybką ekspansją technologii informacyjno-komunikacyjnych. Dziś sukces w działalności, to proces odnajdywania się w świecie nowych obszarów działania, zastosowania nowych metod pracy, nowych obowiązków narzuconych głównie przez oczekiwania użytkowników. Jak każdy proces, nasza praca podlega więc ciągłej analizie i definiowaniu wyzwań oraz zagrożeń. Wprawdzie to domena kadry zarządzającej, bardziej odpowiedzialnej za końcowe efekty, ale też – i jak najbardziej! – każdego pracownika, który wykorzystuje swoje doświadczenie w pracy, by sprostać nowym potrzebom chwili. Do niedawna ważną sferą była działalność informacyjna, dziś zrodziła się konkurencja w formie wszechobecnego internetu. Wystarczy kilka kliknięć! Nadal jednak biblioteka publiczna to propozycja wyborów – głównie literatury z różnych dziedzin wiedzy, sukcesywnie uzupełnianej o nowości wydawnicze dzięki finansom samorządów i dotacjom ministerialnym. Ale to także coraz częściej możliwość wyboru spośród projektów celowych skierowanych do konkretnych

grup skupionych wokół biblioteki. Dobrze przygotowane imprezy biblioteczne, warsztaty, spotkania, itp. przynoszą korzyści obu stronom i coraz częściej znajdują swoje grono odbiorców, przy czym nie wszyscy użytkownicy chcą być czytelnikami. I z tym też musimy się pogodzić, chociaż nie zaszkodzi przy okazji zachęcić do przeczytania książki, bo temu przede wszystkim służy biblioteka. Bez wątplenia biblioteki publiczne uczestniczą w akcji budowania społeczeństwa informacyjnego i z powodzeniem pełnią funkcję ośrodków edukacyjnych w walce z wykluczeniem cyfrowym. Są miejscem, które wspólnie tworzą mieszkańcy uczestnicząc w interaktywnym procesie kulturalnym.

A może do biblioteki?

Jak przekonać mieszkańców, by wybrali ofertę kulturalną biblioteki? To trudne zadanie zważywszy na fakt konkurencji innych instytucji kultury i wydarzeń kulturalnych – jak w przypadku dużych miast, czy też braku czasu, albo niekiedy obojętnego stosunku do kultury zarówno wśród mieszkańców mniejszych miejscowości, jak i oczywiście wszechobecnego internetu. Prawdopodobną przyczyną słabego zainteresowania książką jest wydłużanie się czasu pracy, konsumpcyjny styl życia, minimalizowanie wysiłku, zadowalanie się rozrywką niewymagającą zaangażowania. Socjologowie znaleźliby dużo więcej powodów bierności w kulturze czytelniczej. Myślę jednak, że nie można się zniechęcać, co z resztą robią bibliotekarze budując wokół bibliotek publicznych społeczny kapitał na bazie wzajemnych relacji i zaufania. Zapewniają mieszkańcom miejsce spotkań, komunikacji, realizacji ich potrzeb intelektualnych. Wybór to już indywidualne preferencje.

Jeśli do biblioteki, to po książkę?

To nie tylko po książkę, którą można wybrać i zamówić już w domu, przeszukując katalog online, to także po różne materiały o regionie, czasopisma lokalne i krajowe. Coraz częściej po e-booki, audiobooki, muzykę, filmy, gry komputerowe, po dostęp do

materiałów cyfrowych, itd. Książka zawsze będzie pierwszym skojarzeniem z biblioteką, ale współcześnie przeżywamy zmianę dotychczasowej idei bibliotek z „magazynów książek” na „lokalne centra kultury”, przystosowujące się do potrzeb społecznych. Biblioteki publiczne są coraz nowocześniejsze, z bogatą ofertą kulturalną, co może decydować o wyborze właśnie tej instytucji kultury. Komputeryzacja procesów bibliotecznych, wolny dostęp do zbiorów pozwalają na wprowadzenie samoobsługi w zakresie prostych, codziennych czynności bibliotecznych, takich jak np. wypożyczanie. Zaoszczędzony czas bibliotekarze wykorzystują do przygotowania zajęć klubowych z dziećmi, warsztatów czy imprez czytelniczych. Stają się twórcami scenariuszy, aktywnie uczestniczą w różnych formach doskonalenia zawodowego, organizują akcje czytelnicze, rozwijają współpracę środowiskową, nawiązują współpracę partnerską z różnymi organizacjami, fundacjami, instytucjami.

Promocja czytelnictwa, edukacja

Intensywna działalność merytoryczna dziś nie wystarcza aby zachęcić do wyboru biblioteki. Potrzebna jest profesjonalna reklama projektów promujących czytelnictwo, zwiększenie świadomości mieszkańców na temat pożytków płynących z czytania. Szeroka informacja o tym: co, gdzie, kiedy i dla kogo? Dziś w świecie mediów nie jest to już problemem. Lokalna telewizja, radio, prasa, własne wydawnictwa reklamowe, udział w imprezach organizowanych przez współpracujące kluby, stowarzyszenia, udział w dyskusjach na forach, blogi, obowiązkowo fanpage na Facebooku. Poza tym przydatna jest infolinia do biblioteki i linki kierujące do strony domowej dostępne na stronach lokalnych instytucji samorządowych, związanych z nauką, kulturą, wypoczynkiem oraz innych współpracujących z biblioteką. O taką reklamę swoich usług dba dziś już każda biblioteka. Nie sprzyja popularności w społecznym odbiorze zamknięcie problematyki czytelnictwa w czterech ścianach bibliotek i w wąskim gronie specjalistów. Poza tym, na nie najlepszy wizerunek

bibliotek wpływają: brak inwestycji w infrastrukturę, nieliczne spektakularne wydarzenia biblioteczne, zakupy nowości znacznie odbiegające od norm europejskich, jakość edukacji szkolnej, obojętny stosunek społeczeństwa do książki, czytanie, które uważane jest w niektórych kręgach społecznych za anachroniczną formę spędzania czasu.

Biblioteki publiczne muszą więc podchodzić elastycznie do rosnących potrzeb różnych grup odbiorców, włączając do swojej oferty bibliotecznej niekonwencjonalne programy rekreacyjne i edukacyjne, udostępniając przestrzeń do nauki, wypoczynku i pracy twórczej, ułatwiając uczenie się oraz utrzymywanie kontaktów międzyludzkich. Jeśli biblioteki publiczne mają pełnić rolę placówki integrującej lokalną społeczność, być miejscem, w którym skupia się choćby częściowo życie towarzyskie, gdzie można się spotkać, dyskutować, bawić, odpoczywać, realizować swoje pasje twórcze, mieć wirtualny kontakt z całym światem, to muszą być zmodernizowane i wyposażone odpowiednio i nowoczesnie, bo chyba każdy z nas chciałby przebywać w miejscu przyjaznym i komfortowo urządzone, gdzie tworzy się unikalna kultura i niepowtarzalna atmosfera. Pogłębianie relacji z użytkownikami, rozumienie ich emocji, poczucie humoru, czas na krótką rozmowę, to metody budowania lojalności i tworzenia przyjaznego wizerunku biblioteki, który może skutkować odwiedzinami w bibliotece.

Warto prowadzić badania ankietowe dotyczące oczekiwań użytkowników, które pozwolą dokonać oceny efektywności usług bibliotecznych i poznać motywacje wyboru biblioteki. Pytania mogą dotyczyć różnych sfer działalności, m.in.: stopnia wykorzystania usług tradycyjnych, wyszukiwania książek na regałach, wypożyczania książek i innych materiałów bibliotecznych, poszukiwania informacji, spędzania czasu w bibliotece, uczestnictwa w zajęciach, zakresu korzystania z pomocy bibliotekarza, poszukiwania w bazach danych, wykorzystania czasopism, możliwości korzystania z cyfrowych technologii, także mobilnych, dostępu do elektro-

nicznych usług oferowanych przez bibliotekę, wypożyczania e-książek, korzystania z tabletów i czytników, uczestnictwa w zajęciach edukacyjnych i rozrywkowych oraz innych zagadnień, które wyznaczą różne funkcje i priorytety w rozwoju placówki. Im szersze spektrum działalności bibliotecznej, tym większa szansa na wybór właśnie biblioteki!

Czytelnictwo – badania

Dziś często zadajemy sobie pytania: jak czytają Polacy i jak dalece świat cyfrowy wchłania tradycyjne czytelnictwo książek? Bardzo ciekawy raport z badań czytelnictwa opublikowała Polska Izba Książki: *Kierunki i formy transformacji czytelnictwa w Polsce 2013-2014* ([online]. [dostęp: 25.03.2015]. Dostępne w WWW: <<http://www.pik.org.pl/pages/80/badanie-kierunki-i-formy-transformacji-czytelnictwa-w-polsce>>).

Według wyników tych badań, choć zmiany w nawykach czytania sięgają głęboko, to towarzyszy im szeroko podzielane przekonanie, że czytanie książek jest najbardziej wartościowym sposobem spędzania czasu wolnego. Książka nadal ma niewątpliwy prestiż, co potwierdzają inne badania: według Deloitte w 14 z 17 zbadanych krajów europejskich w 2014 r. książki zostały uznane za najlepszy prezent gwiazdkowy. Zakup książek bardzo ułatwiają serwisy internetowe i galerie handlowe. Wśród czytających książkę lub książki w dniu poprzedzającym badanie, blisko połowa (46%) sięgnęła po książkę kupioną (a nie wypożyczoną). W 9. przypadkach na 10 była to książka nowa, a nie używana. Znaczący odsetek stanowili czytelnicy książek z bibliotek (24%).

Konkluzja końcowa z tych badań brzmi: **ogłaszanie kryzysu czytelnictwa jest przedczesne**. Mamy do czynienia ze zmianą nawyków czytelniczych, której wydawcy nie mogą przeoczyć, o ile chcą nadążać za potrzebami czytelników książek.

Bibliotekarzy bardziej optymistycznie nastawiają wyniki ostatnich badań o stanie czytelnictwa w 2014 r. opracowane na podstawie

sondażu czytelnictwa przeprowadzonego przez TNS Polska dla Biblioteki Narodowej. Badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej losowej próbie reprezentatywnej Polaków w wieku 15 lat i więcej, liczącej 3 tys. respondentów, metodą wywiadu bezpośredniego wspomagane go komputerowo (CAPI), w terminie 21.11 – 04.12.2014 r. Autorami opracowania są: Izabela Koryś, Dominika Michalak, Roman Chymkowski ([online]. [dostęp: 20.01.2015]. Dostępne w WWW: <<http://bn.org.pl/download/document/1422018329.pdf>>).

Według tego sondażu po raz pierwszy od 2008 r. wzrósł odsetek osób deklarujących czytanie, co może oznaczać, że zatrzymany został spadek czytelnictwa. Dowiadujemy się, że 41,7% Polaków oświadczyło, iż w mijającym roku przeczytało przynajmniej jedną książkę. Kto czyta najczęściej? Osoby między 15 a 19 rokiem życia (71%) oraz uczniowie i studenci (73%). To właśnie w tych obu grupach najliczniej występują czytelnicy regularni i intensywni. Po książki sięga aż 80% dzieci matek z wykształceniem wyższym, z czego aż 32% należy do czytelników intensywnych. Częściej po lekturę sięgają także osoby zadowolone ze swojej sytuacji materialnej (54%) oraz mieszkańcy miast powyżej 100 tys. mieszkańców (ponad 50%). Najmniej natomiast czytają osoby powyżej 60 roku życia (34%), mieszkańcy wsi (34%), rodziny o dochodzie mniejszym niż 2 tys. złotych (30%) oraz emerytowani rolnicy (14%).

Ciekawe może być porównanie tego sondażu z rzeczywistymi wynikami z naszych corocznych statystyk GUS-owskich.

Skąd młodzież bierze książki?

Czy uczniowie chętnie wybierają bibliotekę szkolną, publiczną, kto inspiruje do czytania, co sądzą młodzi ludzie o bibliotekach? Eksperti Instytutu Badań Edukacyjnych sprawdzili, kto inspiruje młodego czytelnika i gdzie młodzież szuka książek zarówno obowiązkowych, jak i tych czytanych w czasie

wolnym. Wiek, płeć i miejsce zamieszkania znacząco wpływają na dostępność i wybór lektur. Okazało się, że uczniowie kończący szkołę podstawową częściej korzystają z bibliotek, młodzież chętniej kupuje książki i lubi je także dostawać w prezencie. W młodszym wieku o książkach rozmawia się zwykle z mamą, ale już w gimnazjum na wybór książek coraz mocniej wpływają rówieśnicy. O wyborach czytelniczych oraz o tym, co sądzi młodzież o bibliotekach można przeczytać w obszernym raporcie Instytutu Badań Edukacyjnych (IBE), którego autorką jest dr Zofia Zasacka ([online]. [dostęp: 03.03.2015]. Dostępny w WWW: <<http://eduentuzajsci.pl>> zakładka „publikacje”).

**Ogłaszanie kryzysu
czytelnictwa
jest przedwczesne**

Działania instytucjonalne

Podjęto szereg działań instytucjonalnych służących promowaniu czytelnictwa. W minionym roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz z Biblioteką Narodową, Instytutem Książki i Narodowym Centrum Kultury przeznaczyło na ten cel 119,6 mln zł. W roku 2013 była to kwota 75,6 mln zł, w 2012 r. – 52,1 mln zł, zaś w 2011 r. – 30,9 mln zł. W porównaniu z rokiem 2011 oznacza to prawie czterokrotny wzrost nakładów. Oczywiście nadal konieczna jest dalsza promocja na rzecz stałego wzrostu czytelnictwa w Polsce. Jest to zresztą strategicznym celem ogłoszonego przez MKiDN Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2014-2020.

Po raz pierwszy dostrzeżono i doceniono biblioteki szkolne jako źródło książek dla uczniów i integralną część procesu dydaktycznego. We współpracy Ministerstwa Kultury z Ministerstwem Edukacji Narodowej opracowano rządowy program „Książki naszych marzeń” z planowanym na 2015 r. budżetem 15 mln zł. Będzie on komplementarny wobec programu MKiDN „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek”. Ma wspierać biblioteki szkolne w zakupach nowości wydawniczych oraz lektur rozwijających kompetencje i zainteresowania dzieci i młodzieży.

Działania na rzecz promocji czytelnictwa omówione były również podczas konferencji prasowej w Bibliotece Narodowej, skomentowali je: minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Małgorzata Omilanowska, minister edukacji narodowej Joanna Kluzik-Rostkowska, dyrektor Instytutu Książki Grzegorz Gauden oraz dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski, który zwrócił uwagę na wzrostowy trend w polskim czytelnictwie książek ([online], [dostęp 22.01.2015]). Dostępny w WWW: <<http://www.bn.org.pl/multimedia/335-dzialania-na-rzecz-promocji-czytelnictwa.html>>; Grzegorz Gauden – wywiad – You Tube [online]. [dostęp: 13.02.2015] Dostępny w WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=mOUUjRQi41A>>).

Konkurencją dla bibliotek publicznych może być wprowadzany od początku 2015 r. projekt „Kultura dostępna”. Są to inicjatywy kierowane do różnych grup społecznych, przede wszystkim osób, które z różnych względów (problemy zdrowotne, niskie dochody, wiek, miejsce zamieszkania) mają problemy z uczestnictwem w życiu kulturalnym. Tworzona będzie sieć partnerów działających na rzecz udostępniania dóbr kultury oraz informacji o takich i darmowych wydarzeniach kulturalnych. Wśród partnerów znajdą się przedstawiciele samorządów, instytucji publicznych i oświatowych, świata biznesu oraz organizacji pozarządowych. Za pomocą wyszukiwarki będzie można znaleźć bezpłatne i tanie oferty kulturalne, listę instytucji kultury pod kątem ich dostępności oraz internetowe źródła kultury dostępne online. Oferta

tańszego dostępu do wydarzeń artystycznych, muzeów narodowych i wybranych teatrów jest systematycznie rozszerzana. W lutym 2015 r. zainaugurowano 2 projekty: „Muzea Narodowe za złotówkę” oraz dodatkowe lekcje muzealne – ok. 4 tys. zajęć finansowanych przez MKiDN przeznaczonych dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Może jednak lepiej wybrać bibliotekę?

Na to pytanie każdy musi odpowiedzieć sobie sam. A że życiowych mądrości nigdy za wiele, to polecam ku rozważeniu wypowiedź minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Małgorzaty Omilanowskiej z wywiadu udzielonego Xiegarni.pl. w rozmowie z Paulą Betscher ([online]. [dostęp 24.01.2015]). Dostępny w WWW: <<http://xiegarnia.pl/wideo/prof-malgorzata-omilanowska-minister-kultury-i-dziedzictwa-narodowego-wywiad/>>:

„Badania wyraźnie pokazują zależność między czytaniem książek a innymi aktywnościami życiowymi. Czytanie przekłada się na wzrost naszych kompetencji w różnych dziedzinach, ale przede wszystkim kreatywności i wyobraźni. W związku z tym przekłada się także na naszą sprawność w pracy i lepsze podejście do spraw międzyludzkich – wzrost empatii, wrażliwości, a to czyni nas po prostu ludźmi szczęśliwszymi”.

I o to właśnie chodzi w naszych wyborach. Każdy chce przecież być szczęśliwy!

GRAŻYNA BILSKA

90
PROFESYJNY I MATERIAŁY

Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej
Rozwój, bariery, technologie

WARTO PRZECZYTAĆ!

Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej
Rozwój, bariery, technologie

Praca zbiorowa pod redakcją Mai Wojciechowskiej
Wydaw. SBP, 2015, s. 462, il. Cena 49 zł

Czy możliwy jest powrót do kultury czytelniczej? Odpowiedź znajdzie czytelnik w zbiorze ciekawych tekstów o współczesnych problemach czytelnictwa i badaniach czytelniczych. Lektura książki dostarczy także wiedzy nt. programów i działań wspierających czytelnictwo, zwłaszcza przez bibliotekarzy.

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep; sprzedaz@sbp.pl>)

Dzieci i młodzieżowi czytelnicy książek

Już po raz trzeci polskie piętnastolatki zdawały relacje ze swoich doświadczeń czytelnicznych. W listopadzie 2013 r. przeprowadzono w Instytucie Badań Edukacyjnych przy współpracy Biblioteki Narodowej kolejną edycję ogólnopolskiego badania czytelnictwa gimnazjalistów, która dodatkowo objęła swoim zasięgiem trzynastolatków – uczniów szóstej klasy szkoły podstawowej. Badanie „Czytelnictwo dzieci i młodzieży” zostało zrealizowane w ramach projektu unijnego pt. „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”. Jest to projekt systemowy, realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Poddziałanie 3.1.1 Tworzenie warunków i narzędzi do monitorowania, ewaluacji i badań systemu oświaty. Celem głównym projektu jest wzmocnienie systemu edukacji w zakresie badań edukacyjnych oraz zwiększenie wykorzystywania wyników badań naukowych w polityce i praktyce edukacyjnej oraz w zarządzaniu oświatą¹.

Celami badania czytelnictwa dzieci i młodzieży były: ocena społecznego zasięgu książki wśród uczniów kończących szkołę podstawową i gimnazjum, obserwacja biografii czytelnicznych oraz postaw czytelnicznych nastolatków. Analizy wyników badania pozwoliły na odniesienie się do szeregu zagadnień, w tym: oczekiwań i potrzeb uczniów wobec książek, ich stosunku do lektur związanych z realizacją obowiązku szkolnego oraz wyróżnienie wspólnego obszaru książkowych doświadczeń lekturowych nastoletnich czytelników. Analizowano też podobieństwa i różnice w praktykach czytelnicznych dwunastolatków i piętnastolatków, ze szczególnym uwzględnieniem społecznego obiegu książek.

Badanie składa się z dwóch etapów: jakościowego i ilościowego, zostało przepro-

wadzone wśród uczniów kończących szkołę podstawową i gimnazjum. Na jakościowym etapie badania przeprowadzono 48 indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI – Individual Depth Interview). Badanie ilościowe polegało na realizacji ankiety audytoryjnej wśród uczniów jednego wylosowanego oddziału VI klasy ze szkoły podstawowej i III klasy gimnazjalnej. Prowadzone było w terminie od 4 do 29 listopada 2013 r. Badaniem zostali objęci uczniowie 202 szkół w całej Polsce, w tym 100 szkół podstawowych oraz 102 szkół gimnazjalnych. W badaniu uczestniczyło łącznie 3537 uczniów, w tym 1721 uczniów szkół podstawowych oraz 1816 uczniów gimnazjów. Wszystkie podane w raporcie odsetki odpowiedzi uwzględniają wagi analityczne i należy je traktować jako reprezentatywne dla populacji uczniów szóstych klas szkół podstawowych oraz trzecich klas gimnazjów.

Analiza wyników badania dowodzi, że uczniowie kończący szkołę podstawową i gimnazjum posiadają bardzo zróżnicowane postawy wobec czytania książek, widoczne w ich aktywności czytelnicznej, wyborach lekturowych i sposobach uczestnictwa w społecznym obiegu książki. Wśród czynników różnicujących te postawy na pierwszy plan wysuwa się płeć nastolatków oraz kapitał kulturowy rodziców, rozpoznawany poziom wykształcenia rodziców oraz wielkością książkowych zasobów w posiadaniu rodziny uczniów.

¹ Z. Zasacka: *Czytelnictwo dzieci i młodzieży*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2014.

Nastoletni nie-czytelnicy

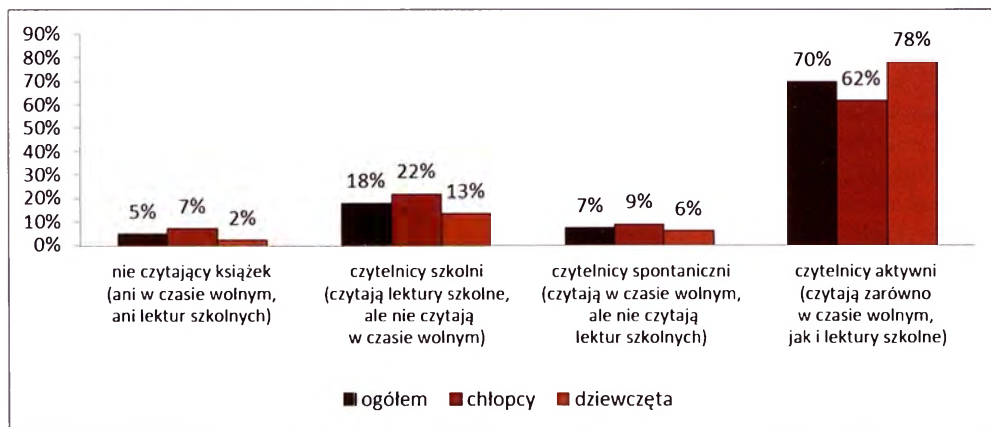
W badaniu wyróżniono grupę nastolatków, którzy funkcjonują poza czytaniem książek. Zostali do niej zaliczeni uczniowie, którzy przyznali się, że nie czytali lektur szkolnych w szóstej klasie szkoły podstawowej i w trzeciej klasie gimnazjum oraz w okresie od stycznia do listopada nie czytali książek w czasie wolnym. Tak wydzielona grupa stanowi margines wśród dwunastolatków: tylko 5% ogółu badanych uczniów, a w niej tylko 2% ogółu badanych dziewcząt i 8% chłopców. Tylko nielicznym szóstoklasistom udaje się skutecznie omijać czytanie książek (wykres 1). Grupa nieczytających piętnastolatków stanowi już 14% ogółu badanych uczniów, a w niej tylko 7% ogółu badanych dziewcząt i aż 20% ogółu chłopców (wykres 2). Jest to niepokojące, że aż co piąty chłopiec omija czytanie szkolne i nie ma nawyku sięgania po książkę po szkole, nie czyta dla przyjemności. Nie realizują oni obowiązku szkolnego i w związku z tym nie mogą uczestniczyć aktywnie w lekcji języka polskiego, nie posiadają też własnych potrzeb czytelniczych.

Najwięcej nieczytających książek znajdujemy wśród młodzieży wiejskiej, szczególnie piętnastoletnich chłopców – aż co czwarty należał do grupy nie-czytelników. Również kapitał kulturowy rodzinny (pochodzenia),

wyrażony wykształceniem rodziców, ma silny związek statystyczny z frekwencją nie-czytelników. Co czwarty chłopiec, uczeń trzeciej klasy gimnazjum, którego matka miała zasadnicze zawodowe wykształcenie to nie-czytający książek i co dziesiąta dziewczynka, natomiast jeśli matka posiadała wyższe wykształcenie tylko 11% chłopców i 3% dziewcząt to nie-czytelnicy.

Najmocniejszym czynnikiem sprzyjającym nie-czytaniu książek jest wielkość domowych i uczniowskich księgozbiorów. Co trzeci gimnazjalista, w którego domu nie ma w ogóle książek, nie czyta ich, aż 22% nieczytających wywodzi się z domów z minimalną liczbą książek (do 10 egzemplarzy), gdy tylko kilku piętnastolatków z domów z zasobnymi (powyżej 200 egzemplarzy) księgozbiorami.

Wykres 1. Płeć uczniów szkoły a typologia czytelników N=1721 (chłopcy, n=903; dziewczęta, n=818)

Dwunastoletni czytelnicy książek

Kolejne etapy skutecznej socjalizacji do czytania powodują, że konstrytuuje się grupa nastolatków, dla której czytanie książek znajduje stałe miejsce wśród innych zajęć czasu wolnego. Do tej grupy – systematycznych czytelników (sięgający po książkę co najmniej raz w tygodniu) należy co piąty nastolatek, dwukrotnie więcej dziewcząt niż chłopców, o jedną dziesiątą częściej trafiają tam dwunastolatki niż piętnastolatki, częściej mieszkańcy miast niż wsi, a szczególnie młodzi mieszkańcy wielkich (co najmniej półmilionowych) miast i małych miasteczek, dzieci osób z wyższym wykształceniem oraz samodzielni kolekcjonerzy książek, bądź uczniowie posiadający bogaty księgozbiór w domu rodzinnym. Tacy uczniowie, nawet jeśli są bardzo zajęci nauką i atrakcyjnymi zajęciami dodatkowymi, potrafią znaleźć czas na ciekawą lekturę.

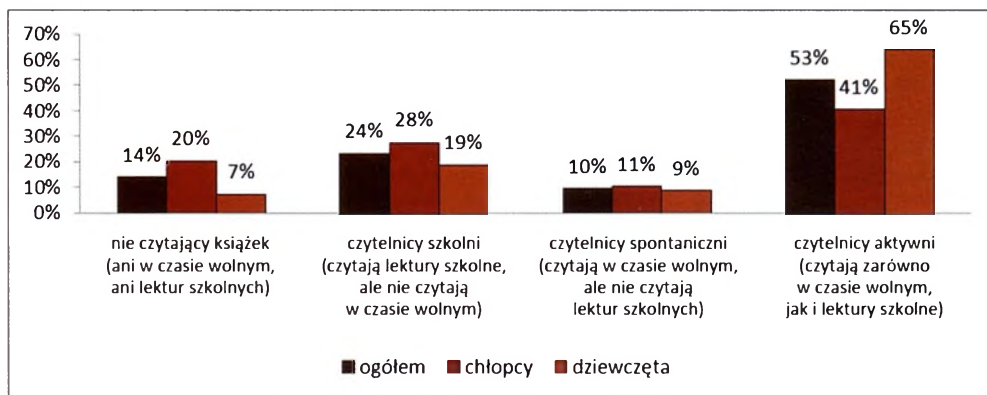
Dwunastolatki są bardziej aktywne czytelnice niż ich starsi (o trzy lata) koledzy. Zdecydowana większość – 77% sięgnęła chociaż po jedną książkę z własnego wyboru, poza szkolnymi obowiązkami, w ciągu 10 miesięcy objętych badaniem (od stycznia do listopada 2013 r.). Wśród dziewcząt było więcej czytelniczek – aż 84%, chłopców było mniej o 13 punktów procentowych – 71%.

Okres wakacji letnich nie sprzyja spędzaniu czasu na lekturze, chociaż uczniowie nie mają wtedy szkolnych obowiązków. Tylko 43% uczniów szkoły podstawowej przyznało, że znalazło wówczas czas na czytanie książek, w tym 53% dziewcząt i zaledwie co trzeci chłopiec. Warto jednak odnotować, że aż 23% badanych nie potrafiło sobie przypomnieć, czy sięgnęło wówczas po jakąś książkę niebędącą szkolną lekturą. Najmniej wakacyjnych czytelników można było znaleźć wśród chłopców mieszkających na wsi. Różnice między dziewczętami i chłopcami wywodzącymi się z różnych środowisk w wypełnianiu letniego czasu czytaniem książek były podobne (dochodziły do 20 punktów procentowych).

W celu dokładniejszej obserwacji prawidłowości i różnicowań w czytelnictwie gimnazjalistów utworzono różne typy nastoletnich czytelników. Gimnazjalistów przypisano do kategorii na podstawie deklarowanych form aktywności czytelniczej w ciągu ostatniego roku (10 miesięcy), deklarowanej częstotliwości czytania książek w czasie wolnym oraz aktywności czytelniczej w ramach obowiązku szkolnego w ciągu dwóch miesięcy, w danym roku szkolnym. Wyróżniono cztery typy czytelników: czytelników szkolnych, spontanicznych, aktywnych, nie-czytelników. Wykres 2 ilustruje frekwencję poszczególnych typów w zależności od płci badanych uczniów.

Uczniowie szóstej klasy szkoły podstawowej wskazywali na liczbę czytanych książek w okresie od stycznia do listopada 2013 r., weryfikowaną później pytaniem o tytuły tych lektur. Sporadyczni, przypadkowi czytelnicy to ci, którzy zadeklarowali, że mieli okazję czytać tylko jedną książkę w ciągu 10 miesięcy. Stanowili 15% ogółu badanych. W tej zbiorowości nie ujawniły się jeszcze istotne różnice między dziewczętami i chłopcami. Natomiast wśród czytelników systematycznych, czyli takich, którzy zadeklarowali czytanie więcej niż 10 książek, a był nim co czwarty czytelnik – pojawiło się znacznie więcej uczennic – 28%, i tylko 20% chłopców. Z bardziej intensywnym czytaniem łączy się wyższe wykształcenie rodziców: co trzecie dziecko ojców z wyższym wykształceniem zadeklarowało czytanie więcej niż 10 lektur, wobec 19% dzieci ojców mających wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Wykres 2. Pleć gimnazjalistów a typologia czytelników, N=1816 (chłopcy, n=936; dziewczęta, n= 880)

Piętnastoletni czytelnicy książek

Nastolatki dorastając poświęcają mniej wolnego czasu na lekturę książkową, powiększa się też grupa omijających to zajęcie. W okresie 10 miesięcy 2013 r. tylko 62% polskich piętnastoletków zadeklarowało czytanie w czasie wolnym książek w każdej postaci: drukowanych na papierze bądź w wersji elektronicznej. Dziewczynki były znacznie aktywniejsze czytelnicy: 72% zadeklarowało czytanie choćby jednej książki, a tylko 52% chłopców. Prawie co drugi piętnastolatek nie podjął się żadnej lektury książkowej odbywanej poza obowiązkami szkolnymi.

Podstawowa różnica w społecznym zasięgu książki między uczniami kończącymi szkołę podstawową i gimnazjum polega na spadku aktywności czytelniczej zarówno w czasie wolnym, jak i w ramach obowiązku szkolnego (dotyczy dziewcząt, jak i chłopców). Szczególnie niepokojący jest spadek czytania książek po szkole, wśród chłopców – wynosi aż 20 punktów procentowych, wśród dziewczynek – 15 punktów procentowych. Natomiast na tym samym poziomie utrzymuje się intensywność lektury, mierzona liczbą czytanych książek. Wzrasta wraz z wiekiem zróżnicowanie w grupie czytelników aktywnych (wykres 1 i 2), to znaczy takich, którzy zadeklarowali czytanie lektur szkolnych i książek wybieranych samodzielnie. Jest to

wynikiem spadku aktywności czytelniczej wśród chłopców, szczególnie mieszkających na wsi i w środowiskach o najniższym kapitale kulturowym. Ujawniły się większe różnice między aktywnością czytelniczą młodzieży wiejskiej i miejskiej, a zwłaszcza wielkomiejskiej. Tylko 54% gimnazjalistów z wiejskich szkół i 55% mieszkających na wsi zadeklarowało czytanie książek po szkole, natomiast aż 73% uczniów ze szkół ulokowanych w miastach powyżej pół miliona mieszkańców i 76% uczniów mieszkających na stałe w takich metropoliach. W dużym stopniu są one efektem poziomu wykształcenia rodzin mieszkających w tych miejscowościach.

Analiza wyników dotyczących czytania książek w czasie wolnym wskazuje na większą aktywność czytelniczą wśród dziewcząt oraz na wpływ rodzinnego kapitału kulturowego, wyrażanego przez wysokość wykształcenia i przez liczbę posiadanych książek na wybór praktyk czytelniczych w czasie wolnym. Jednocześnie dowiedziono, że w domach z zasobnymi księgozbiorami różnica między dziewczętami i chłopcami maleje dwukrotnie.

Gimnazjaliści, podobnie jak młodszy o trzy lata koledzy, zostali zapytani czy czytali w ostatnie wakacje książki nie będące lekturami szkolnymi. Co piąty badany uczeń nie potrafił sobie przypomnieć czy cokolwiek czytał

w tym czasie, a tylko 42% zadeklarowało czytanie książek. Przewaga dziewcząt była taka sama jak w ciągu całego roku: 52% dziewcząt i 32% chłopców to wakacyjni czytelnicy.

Podsumowanie

Aktywność czytelnicza obserwowana poprzez czytanie książek w ramach obowiązku szkolnego i poza nim jest uwarunkowana czynnikami społeczno-demograficznymi. Najmocniej różnicuje czytanie książek w czasie wolnym płeć i kapitał kulturowy rodziców wyrażony poziomem ich wykształcenia i liczbą posiadanych książek. Wraz ze wzrostem wielkości księgozbiorów (domowego i należącego do ucznia), wzrasta szansa na podjęcie przez niego lektury książkowej, szczególnie tej, która jest odbywana z własnego wyboru, po szkole. Najwięcej czytających w obu sytuacjach czytelniczych znajdujemy w rodzinach o najwyższym kapitale kulturowym i w środowisku wielkomiejskim.

Warto podkreślić, że wraz z dorastaniem nastolatków powiększają się różnice w formach aktywności czytelniczej, szczególnie podejmowanej w czasie wolnym oraz w pozytywnym stosunku do czytania – szczególnie maleje publiczność czytająca w środowiskach o najniższym kapitale kulturowym. Natomiast zmniejsza się dystans między chłopcami i dziewczętami w ich aktywności czytelniczej w środowiskach o najwyższym kapitale kulturowym.

Okres wakacyjny nie zwiększa czytelniczej aktywności uczniów. Wśród letnich czytelników przeważają dziewczęta, rzadko są nimi chłopcy mieszkający na wsi.

„Książki naszych marzeń”

Konkurs Ministerstwa Edukacji Narodowej

Po jednej stronie znajduje się aktywna publiczność czytelnicza, czytająca codziennie, po drugiej nie-czytelnicy. Grupa tych drugich poszerza się wraz z dorastaniem nastolatków – stanowi 14% ogółu badanych gimnazjalistów. Niepokojące jest to, że aż co piąty piętnastoletni chłopiec omija czytanie szkolne i nie ma nawyku sięgania po książkę z własnego wyboru w czasie wolnym (nie czyta dla przyjemności). Najwięcej osób nieczytających książek znajdujemy wśród młodzieży wiejskiej i w rodzinach o niskim kapitale kulturowym (posiadających niższe niż średnie wykształcenie i ubogie domowe księgozbiory), szczególnie w zbiorowości chłopców. Aż co czwarty piętnastoletni chłopiec mieszkający na wsi należy do grupy nie-czytelników. Nie realizują oni obowiązku szkolnego polegającego na czytaniu zadanych utworów, w związku z czym nie mogą aktywnie uczestniczyć w lekcji języka polskiego, nie posiadają też własnych potrzeb czytelniczych. Są to te grupy nastolatków, do których szczególnie powinny być skierowane działania mające na celu zachęcenie ich do czytania, umożliwienie im dostępu do atrakcyjnych lektur.

dr ZOFIA ZASACKA

Instytut Badań Edukacyjnych,
Instytut Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej

Nowa publikacja Wydawnictwa SBP

Cena 27 zł

TEATR W BIBLIOTECE. DOŚWIADCZENIA I PRAKTYKA

Pod redakcją Małgorzaty Pietrzak

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep; sprzedaz@sbp.pl>)

Dzieci i młodzież czytają mniej niż kiedyś

Życie toczy się z książką w tle – mówi kierownik oddziału dla dzieci w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dębicy Anna Ciebień, dodając, że czas ucznia wypełniony jest zajęciami dodatkowymi, co nie pozwala na częste oddawanie się lekturze.

Liczne zajęcia oraz zabawy organizowane przez oddział dla dzieci mają zachęcić dzieci do sięgania po różnorodną literaturę. Czytanie bajek przez pracownika biblioteki (Joannę Jezuit) gwarantuje najmłodszym, którzy nie umieją jeszcze czytać, zagłębienie się w świat ulubionych bohaterów.

Oddział dla dzieci proponuje dzieła literatury klasycznej, współczesnej, znajdują się tam również obowiązujące lektury, a nawet „Trylogia” Henryka Sienkiewicza – wszystkie pozycje, które mogą zainteresować młodego czytelnika.

Największą popularnością wśród najmłodszych dzieci cieszą się dwie serie, mówi Joanna Jezuit. Jedną z nich to książki opowiadające o przygodach żółwika Franklina i jego przyjaciół, jest to najpopularniejsza postać w literaturze dziecięcej zarówno dla chłopców, jak i dla dziewczynek. Przygody Franklina w założeniu mają uczyć i przekazywać najważniejsze wartości najmłodszym.

Drugą serią, skierowaną przede wszystkim do dziewczynek, są książki opisujące przygody Martynki, które spełniają rolę edukacyjną, niosą pozytywne emocje, mają przybliżyć dziecku otaczający świat i pokazać jak radzić sobie z problemami.

W Miejskiej Bibliotece Publicznej rodzice mogą znaleźć również książeczki dla przedszkolaków. Są to przede wszystkim elementarze, książki do nauki literek, czy takie, które wspomagają naukę czytania przed pójściem do pierwszej klasy szkoły podstawowej.

Ostatnią fascynacją młodzieży są pozycje z działu fantastyka. Najczęściej wypożyczane są takie serie jak: „Zwiadowcy”, „Tunele” czy „Eragon”. Popularnością cieszą się również książki o tematyce detektywistycznej oraz kryminalnej, dostosowane do wieku czytelników.

Aby zachęcić dzieci i młodzież do czytania oraz wypożyczania literatury, w oddziale dla dzieci, organizowane są spotkania z ilustratorami oraz autorami książek. Dębicę odwiedziły m.in. Wanda Chomska oraz Kalina Jerzykowska.

(informacja internetowa)

Świat bibliotek

Projekty upowszechniające czytelnictwo

Oferta akcji promujących czytelnictwo w różnych grupach wiekowych i społecznych na całym świecie jest niezwykle bogata. Są to zarówno projekty zakrojone na szeroką skalę, jak i spontaniczne akcje, których celem jest ukazanie książki jako źródła informacji, inspiracji, rozrywki. W artykule zostaną przedstawione programy publiczne i społeczne w kraju i za granicą oraz działalność m.in. bibliotek, środowisk twórczych wspierających czytelnictwo.

Wstęp

Projekty, których priorytetem jest wspieranie czytelnictwa i promocja literatury to edukacyjne kampanie społeczne, festiwale i wydarzenia literackie, spotkania popularyzujące nowości wydawnicze oraz telewizyjne, radiowe i internetowe akcje reklamujące czytelnictwo. Kluczowymi celami tych programów są rozwój i promocja literatury, czytelnictwa oraz wspieranie wydawania i popularyzacji

wartościowych czasopism kulturalnych. Organizatorzy projektów dostosowują je do uczestników, uwzględniając przedział wiekowy oraz zaangażowanie czytelnicze. Istotny jest także poziom znajomości wykorzystania nowoczesnych narzędzi i technologii stosowanych przez wydawnictwa propagujące czytelnictwo na ekranach komputerów czy tabletów. Dlatego współczesne badania czytelnictwa powinny przebiegać dwutorowo: analiza potrzeb i zainteresowań odbiorców wydań papierowych, a z drugiej strony, cyfrowych. Ich wyniki pozwolą na lepsze zrozumienie potrzeb czytelników, zaproponowanie zmian i dostosowanie do nich odpowiednich programów i projektów. Nie można twierdzić, że te dwie płaszczyzny przekazywania czytelnikowi treści konkurują ze sobą. Raczej uzupełniają się. Obecnie literatura oferowana jest czytelnikowi w różnych postaciach: tradycyjnych książek – „papierowych”, audiobooków (pliki mp3 do pobrania z sieci lub płyty CD z nagraniem głosem lektora i, opcjonalnie, oprawą muzyczną); e-booków (tekst książki jest wyświetlany na ekranie, może też zawierać ilustracje, efekty dźwiękowe); aplikacji multimedialnych (e-book wzbogacony o animacje i elementy interaktywne, wymagające aktywności czytelnika, np. postaci ożywające po dotknięciu ekranu; gry edukacyjne, zabawy ćwiczące sprawność manualną i spostrzegawczość – wszystkie treści i zadania w danej aplikacji mają pewien związek z tekstem literackim, który stał się jej podstawą). W związku ze zmianami form wydawniczych muszą ulec modyfikacjom metody popularyzacji czytelnictwa. W artykule przytoczone zostaną przykłady projektów zarówno wielkich akcji wspieranych przez media, jak i oddolnych, społecznych inicjatyw, których celem jest pobudzenie lub zaspokajanie potrzeb czytelniczych.

Projekty czytelnicze dla dzieci i młodzieży

Obecnie akcentuje się potrzebę jak najwcześniejszego kontaktu dzieci z książką i literaturą niezbędną do ich emocjonalnego i intelektualnego rozwoju. Dla najmłodszej grupy wiekowej, dzieci do 3 lat i ich rodziców, biblioteki oferują specjalne zajęcia.

Fot. 1. Malutka, bezpłatna biblioteka

Źródło: <http://littlefreelibrary.org/gallery-of-little-free-libraries/>

Program „Bookstart” został zapoczątkowany w 1992 r. w Wielkiej Brytanii. Przeznaczony był wówczas dla 300 dzieci. W 2001 r. ten pierwszy na świecie narodowy program oferujący książki dla najmłodszych, finansowany przez narodową organizację charytatywną objął już ponad milion najmłodszych. Objęci programem rodzice i opiekunowie otrzymują bezpłatnie materiały informacyjne, a dzieci zestawy z książkami. Tożsamymi, omówionymi poniżej, są programy zrealizowane w Danii i Polsce. W Danii program „Bookstart” to jedna z inicjatyw w ramach duńskiego programu rządowego, którego celem było zredukowanie wykluczenia społecznego oraz rozwój umiejętności językowych małych dzieci. Bibliotekarze odwiedzają rodziny w domach, w czasie gdy dzieci mają 6 i 12 miesięcy, przekazując kolejno dwa zestawy. Znajdują się w nich: książki z obrazkami, rymowanki, kolorowanki, płyty CD dla dzieci, a dla rodziców ulotki i poradniki wyjaśniające, jakie lektury dla konkretnych grup wiekowych są rekomendowane. Kolejny, trzeci pakiet książek rodziny mogą odebrać w miejscowej bibliotece, zwykle z okazji spotkań lub uroczystości. Ostatni zestaw, zostaje podarowany dziecku w wieku trzech lat w przedszkolu. Prowadzone badania wykazały, że projekt ten przynosi korzyści nie tylko najmłodszym – 58% rodziców twierdzi, że ich własne nawyki czytania zostały zmienione przez „Bookstart”. Takie projekty wymagają pracy na dwóch płaszczyznach: oferta dla maluchów, druga – profesjonalne wsparcie, pomysły i porady dla rodziców i opiekunów.

W Polsce projekt promujący czytelnictwo od najmłodszych lat Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu nosił nazwę „Na dobry początek”. Głównym elementem projektu było specjalnie przygotowanych 2 tys. zestawów książek i materiałów edukacyjnych dla rodziców. Materiały były rozdawane mamom i ich nowo narodzonym dzieciom w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym we Wrocławiu. Broszura zawierała m.in. listę polecanych książek dla dzieci w różnym wieku wraz z propozycjami dla rodziców, a także wskazówki, w jaki sposób, na podstawie książek, organizować wspólne zabawy z dzieckiem. Do zestawu była dołączona ulotka z ofertą bezpłatnych zajęć dla najmłodszych dzieci prowadzonych w ramach projektu.

Współcześnie dzieci dorastają w świecie wszechobecnych mediów. Jednak jak przekonuje Grażyna Lewandowicz-Nosal: „książka, mimo dużego wpływu środków audiowizualnych i elektronicznych, nadal jest podstawowym źródłem poznania świata realnego”. Dlatego tak ważne jest aby w promocji czytelnictwa uczestniczyły i współpracowały ze sobą media: telewizja, radio, czasopisma i internet. Właśnie poprzez prowadzenie kampanii równoległej pomysłodawcy osiągają zamierzony efekt. Przykładem może być projekt „Cała Polska czyta dzieciom”. Uczestniczyły w niej znane osobistości ze świata nauki i kultury: aktorzy, pisarze, sportowcy. Kampania przekonywała jak ważna jest książka, dzięki której możemy wyposażać dziecko w niezwykle kapital do wszechstronnego rozwoju: emocjonalnego, duchowego, moralnego i intelektualnego. Wystarczy poświęcać na głośne czytanie 20 minut dziennie. Czytając dzieciom, poszerzamy ich wiedzę o człowieku, o świecie, dostarczamy naszym pociechom całego bogactwa przeżyć. Kontakt z książką wzbogaca słownictwo dziecka, jego wyobraźnię; książki rozszerzają świat ich uczuć i myśli. Powyżej wymienione cele towarzyszą też akcji „Lubimy czytać – projekt edukacyjny”, ukierunkowany na dzieci w wieku przedszkolnym. Z kolei realizacja projektu „Nagroda Literacka im. K. Makuszyńskiego” pomaga promować polską książ-

Fot. 2. Przystanek autobusowy w Colombia

kę dla dzieci i uświadamiać rolę wartościowej literatury w intelektualnym i emocjonalnym procesie rozwoju. Dodatkowo inicjowanie aktywności dorosłych: autorów, wydawców, wychowawców, rodziców i opiekunów stanowi podstawę do stymulowania potrzeb czytelnicznych wśród najmłodszego pokolenia.

Biblioteki w Szwecji poświęcają problematyce literatury dla dzieci i młodzieży oraz kształtowaniu nawyku czytania znaczną część swojej działalności. „Promocja książki w Szwecji zaczyna się bardzo wcześnie – w większym mieście każdy noworodek otrzymuje w prezencie książkę”. Biblioteki publiczne ściśle współpracują ze szkołami oraz z przychodniami zdrowia, w których można znaleźć foldery i ulotki nagłaśniające akcje czytelnicze. Jedną z form popularyzacji czytelnictwa są rozmowy o książkach, prowadzone w bibliotekach publicznych i szkolnych. Ta metoda została wykorzystana w Szwecji, w projekcie „Specjalność Sary – nowa metoda rozmowy o książce”, której celem było zaangażowanie do rozmów młodych czytelników poprzez ich udział w wyborze książek. Z kolei celem projektu „Ways to read” podjętego przez biblioteki powiatowe i regionalne w dziewięciu okręgach szwedzkich w latach 2007-2011 było znalezienie nowych sposobów pobudzania czytania i powiązania go z kreatywnymi i innymi formami sztuki.

Kontynuując omawianie czytelniczych inicjatyw w Szwecji należy przedstawić biblio-

tekę publiczną Malmö Stadsbiblioteket, której idea zawarta jest w haśle „Twoje życie, twoje marzenia, biblioteka”. Przestrzeń w miejskiej bibliotece w Malmö jest doskonale zaprojektowana z myślą o małym czytelniku. Znajdują się tutaj pokoje dla dzieci, m.in. czarodziejski pokój bajek. Niskie regały na kółkach pozwalają zaaranżować na nowo wnętrze tak, by powstało więcej wolnej przestrzeni do wykorzystania na spotkania autorskie, przedstawienia, zabawę. Jedno z pomieszczeń zajmuje czarodziejski pokój bajek. Gdy zapukamy w wielki, okrągły regał z książkami uchylą się drzwi. Jego wnętrze zajmuje przytulne, pełne miękkich poduch pomieszczenie, którego sklepienie rozświetlają miniaturowe gwiazdki. Tam mali czytelnicy słuchając opowieści, przenoszą się w świat baśni. W 2014 r. program „Wiosna dla dzieci” oferuje dla czytelników w wieku do 8 lat opowiadanie baśni, piosenki i muzykę. Dzieci w przedziale wiekowym od 9 do 12 lat zapraszane są na spotkania z autorami, porady oraz kreatywne warsztaty, w czasie których tworzą własne opowieści. Ciekawą propozycją są eksperymentalne warsztaty czytelnicze i teatralne „Bądź super bohaterem na jeden dzień!”. Na podstawie inspiracji przeczytanych komiksów i książek dzieci przedstawiają swojego ulubionego bohatera za pomocą ruchu i dźwięku.

Biblioteka w Malmö w trakcie projektu „LAS!” („Czytaj!”) uczyła prowadzących zajęcia z czytelnikami wykorzystania różnorodnych form pracy, jak np. blogów, Wiki, nagrywania mini filmików. Projekt ten przyczynił się do znalezienia nowych form rozpowszechniania i propagowania czytania wśród dzieci i młodzieży. Nowoczesne metody i formy pracy są niezbędne, by zainteresować młode pokolenie, które ma bogaty wybór atrakcyjnych zajęć w wolnym czasie. Ta sama biblioteka jako pierwsza w Szwecji, uruchomiła projekt o nazwie „Opowieści na dobranoc od wewnątrz”, który umożliwia rodzicom przebywającym w więzieniach nagrywanie bajek na CD dla swoich dzieci.

W Japonii usługi biblioteczne dla niemowląt i małych dzieci zostały zapoczątk-

Fot. 3. Budka telefoniczna w Westbury-sub-Mendip zyskała „nowe życie” jako biblioteka

Mieszkańcy niewielkiego miasteczka oburzeni likwidacją bibliobusu, dzięki któremu mieli zapewniony dostęp do książek, postanowili sami założyć własną bibliotekę. Budka telefoniczna wydaje się idealnie sformatowana pod mikrobibliotekę, z uwagi na obudowę ochraniającą od złej pogody.

owane w latach 80. XX w. w *healthcare libraries*, a obecnie przeżywają rozwój związany z wprowadzeniem w 2000 r. programu „Bookstart”, ogłoszeniem go Narodowym Rokiem Czytelnictwa Dzieci i uchwaleniem w 2001 r. Prawa Promocji Czytelnictwa Dzieci. Niezwykle ciekawym zjawiskiem była zapoczątkowana w latach 60. XX w. społeczna akcja określana mianem bunko. Znana autorka książek dla dzieci, tłumaczka i wydawca, Momoko Ishii, utworzyła w 1958 r. w swoim domu małą bibliotekę o nazwie „Katsura Bunko”. Miejsce to służyło dzieciom z sąsiedztwa nie tylko do zabawy i promocji czytania. Pomysłodawczyni mogła obserwować dzieci oraz rozmawiać z nimi o ich wyborach lekturowych. Wynikiem tych spostrzeżeń była m.in. szczegółowa lista książek wypożyczonych przez dzieci z dokładną charakterystyką czytelników. Po opublikowaniu książki na temat jej działalności „Kodomo No Toshokan (The Children’s Library)” znalazła liczne grono naśladowczyń. Powstało wiele małych bibliotek prowadzonych w formie wolontariatu głównie przez kobiety, a ich ideą było rozmiłowanie dzieci w lekturze. Przyjazna atmosfera i bliskie relacje w takich prywatnych bibliotekach zachęcają do odwiedzin. Mają atrakcyjną dla dzieci formę spotkań promującą książki i czytanie. Mali czytelnicy buncobiorą udział w teatrzykach kukielkowych, ga-

wędach o książkach, zajęciach origami, opowiadaniach kamishibai (przedstawieniach baśni za pomocą ilustracji), nauce rymowanek. Istotą tworzenia bunko było pragnienie, by dzieci czerpały radość z czytania.

Międzynarodowa Biblioteka Literatury Dziecięcej w Tokio, która jest oddziałem Narodowej Biblioteki Parlamentarnej Japonii proponuje swoim małym czytelnikom katalog OPAC. Ważne jest, by dzieci „uczyły się biblioteki” poprzez samodzielne wypożyczanie książek i sprawdzanie ich w katalogu. Biblioteka przygotowała specjalną stronę internetową, która graficznie zachęca dzieci do sprawdzania, poszukiwania książek o tematyce zgodnej z zainteresowaniami. Klikając w kolejne elementy mały czytelnik dowiaduje się o programach, nowościach.

Projekty czytelnicze ukierunkowane na dorosłych

We wnioskach opracowanych przez badaczy czytelnictwa (Rossa, McKechniego i Rothbauera) stwierdzono, że: „ludzie stają się zaawansowanymi czytelnikami poprzez czytanie dużej ilości obszernych tekstów; najbardziej motywująca jest sama przyjemność wynikająca z czytania; biblioteki, szkoły i społeczności lokalne powinny wspierać czytanie dla przyjemności poprzez tworzenie szerokiego dostępu do książek, pomaganie w wyborze książek, rozpowszechnianie zamiłowania do czytania, tworzenie dyskusyjnych klubów książki lub możliwości wypowiedziania się na temat książki online.

W Polsce celem priorytetu „Promocja czytelnictwa” MKiDN jest wspieranie znaczących zjawisk literatury współczesnej oraz dofinansowywanie innowacyjnych programów promujących powszechne praktyki czytelnicze.

Ministerstwo Kultury w Norwegii w 2010 r. uruchomiło program, w którym główną grupą docelową byli dorośli. Projekt pod nazwą „Poczytaj mi, tato!” zachęcał mężczyzn do lektury z dziećmi i motywował ojców do przekazywania pozytywnych wzorców czytania. Pracow-

Fot. 4. Przykład oddolnej inicjatywy, której celem jest pobudzenie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych lokalnej społeczności

Źródło: <http://littlefreelibrary.org/gallery-of-little-free-libraries/>

nicy bibliotek, by dotrzeć do jak największej liczby osób dorosłych, przedstawiali swoją ofertę w zakładach pracy. Ten rodzaj aktywizacji czytelnictwa został opisany przez Sigrid Westeng Odden w artykule *Literatura w miejscu pracy*. Podczas wizyt roboczych dostarczano zainteresowanym najlepsze i najnowsze książki dostępne na rynku oraz specjalnie opracowaną antologię tekstów literackich.

Projekty skierowane do seniorów

Aktywizacja czytelnicza i twórcza realizowana poprzez projekty oraz wzrost poziomu uczestnictwa w kulturze wprowadza zmiany w środowiskach ludzi starszych. Rozwija ich zainteresowania, umożliwia integrację, a co za tym idzie nabycie umiejętności aktywnego spędzania wolnego czasu. Biblioteki oferują zajęcia, na których zachęcają seniorów do korzystania z nowoczesnych mediów – narzędzi wykorzystywanych przez wydawców. Katarzyna Dettlaff-Lubiejewska w artykule pt. *Rola biblioteki w edukacji czytelniczej osób starszych* (EBIB 2008 nr 7) wymienia trzy formy szkoleń: „Pierwsza, bardzo popularna w USA, polega na prowadzeniu szkoleń przez osoby z tej samej grupy wiekowej, druga stawia na integrację międzypokoleniową i korzysta z pomocy młodych czytelników, wolontariuszy do prowadzenia zajęć i udzielania konsultacji. Trzeci kierunek propaguje tworzenie zespołów o podobnych zaintere-

sowaniach, np. wędkarstwo, historia sztuki i wspólne poszukiwania w internecie”.

Poniżej opisane zostaną dwa projekty czytelnicze, którym przyświecał jeden cel: łączenie zainteresowań czytelniczych różnych pokoleń. Przykładem w Polsce jest ogłoszone przez SBP przedsięwzięcie, które angażuje osoby starsze do działania na rzecz otoczenia, promuje współpracę międzypokoleniową, a także sprzyja rozwojowi wolontariatu osób starszych. Realizacja konkursu „Seniorzy w akcji” pokazuje, że osoby 60+ są aktywnymi członkami społeczności lokalnych, inicjują ciekawe akcje, w twórczy sposób wykorzystują nowe technologie, a bariery międzypokoleniowe są często tylko kwestią stereotypów. Promocja obejmuje osoby w wieku 18-35 lat razem z osobami 60+. Zainteresowani nie tylko biorą udział w inspirujących warsztatach, ale również współdziałają przy realizacji własnych projektów. Akcja zachęca do dzielenia się swoimi pasjami i doświadczeniem.

Kolejnym przykładem wykorzystania międzypokoleniowych umiejętności i potrzeb jest projekt warsztatów „Piękne babcine historie” w Korei Południowej. Zainicjowany i poprowadzony przez seulskie towarzystwo bibliotek dla dzieci i literatury (SSCLL) jest wspierany finansowo przez grant na rzecz kobiet w mieście Seulu. „Babcie” uczyły jak opowiadać, czytać na głos, śpiewać, mówić różne krótkie wierszyki i wylczanki. Swoje umiejętności proponowały jako wolontariuszki w bibliotekach, szkołach, ogródkach dziecięcych, centrach edukacji. Dwa pokolenia spotykały się wokół bajek, książek z obrazkami, różnych opowieści, wspólnie się bawiąc i rozmawiając. Wiele bibliotek kontynuowało pomysł, prosząc seniorki o prowadzenie różnych zajęć z dziećmi a zwłaszcza o opowiadanie bajek. Głównym celem projektu jest aktywizacja osób po 60. roku życia. Biblioteki zapewniają osobom starszym bardzo przyjazną przestrzeń do rozwijania zainteresowań, bezpieczny i znajomy świat, miejsce spotkań. W tych przestrzeniach proponowane są formy pracy z seniorami: tradycyjne udo-

stępianie zbiorów: książki mówione, książki na telefon, książki z dużym drukiem; kursy; spotkania autorskie; koncerty okolicznościowe; wystawy prac; dyskusyjne kluby książki; itp. Właśnie w ramach dyskusyjnych klubów książki dla seniorów odbywają się rozmowy o literaturze polskiej i zagranicznej, a dobór publikacji (literatura biograficzna, dzienniki, pamiętniki, poezja polska, reportaże oraz literatura podróżnicza zarówno w formie książek tradycyjnych, jak i „książek mówionych”) dokonywany jest pod kątem zainteresowań i potrzeb tej grupy czytelniczej.

Seniorzy wśród użytkowników bibliotek publicznych stanowią grupę szczególną, bo wymagającą bardziej indywidualnego podejścia i zainteresowania. Takim przykładem indywidualnej troski o każdego czytelnika jest usługa zwana „Książka na telefon” świadczona przez wszystkie placówki biblioteczne na warszawskiej Ochocie. Bibliotekarki bezpłatnie dostarczają swoim czytelnikom-seniorom książki, które znajdują się w zbiorach danej biblioteki. Jest to też okazja do bardziej osobistego kontaktu z czytelnikiem starszym, niecierpliwie czekającym na pojawienie się bibliotekarki. Biblioteki, kluby czytelnicze, stowarzyszenia organizują liczne programy, wśród których należy wymienić: „Book a librarian” – szkolenia seniorów w zakresie umiejętności korzystania z mobilnych technologii (USA); „Godzina z”, literackie wskazówki do czytania dla seniorów, „Aktywny senior w bibliotece XXI wieku” organizowany przez Dolnośląską Bibliotekę Publiczną we Wrocławiu.

Czytelnictwo książek i czasopism „sformatowanych cyfrowo”

Analizując czytelnictwo XXI w. należy podkreślić wpływ innowacji technologicznych na szybkość zmian nawyków czytelniczych zwłaszcza wśród młodzieży. Należy zadać pytanie, w jakim stopniu czytelniki e-booków i tablety oraz teksty czytane na ekranie telefonu komórkowego zwiększają zainteresowanie czytaniem książek. Elektroniczna forma książki zmienia sposoby jej

rozpowszechniania oraz odbioru tekstu. Dla jednych książka elektroniczna ułatwia korzystanie z tekstu (również literackiego), dla innych stanowi rodzaj rozrywki, która nie jest w stanie zrównoważyć walorów książki drukowanej. Nowe technologie stosowane w edukacji czytelnicy, w tym technologia Web 2.0, wymuszają na odbiorcy aktywność. Technologia 2.0 zawiera: mechanizm Wiki, blogi i mikroblogi, socialbookmarking, serwisy współdzielenia i wymiany plików, serwisy społeczności internetowych i wirtualne światy. Jednak nowe technologie stosowane w procesie czytania wymagają odpowiedniego oprogramowania, urządzeń oraz formatów zapisu.

Biblioteki wzbogacają swoją ofertę o działania związane z nowoczesnymi technologiami i animacją społeczną. Dzięki swojej aktywności i dodatkowej ofercie pozyskują nowych czytelników i zachęcają ich do czytania książek. Jednym z filarów technologii Web 2.0 są blogi. Ich liczba jest trudna do oszacowania, ponieważ są jedną z popularniejszych form użytkowania internetu. Ich przeznaczenie jest wielorakie, choć zwykle kojarzymy je z prywatnymi zapisami na określony temat, np. książka i czytelnictwo. Należy tu wymienić polskie blogi m.in.: *Lustro Biblioteki* (<http://www.lustrobiblioteki.pl/>), *Bibliodziennik*, prowadzony przez pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (<http://bibliodziennikbgup.blogspot.com/>), *Pulowerek codziennie inny portal dla bibliotekarzy* (<http://pulowerek.pl/>), czy *Biblioteka 2.0: Blog Społeczności Czytelników i Bibliotekarzy Cyfrowych* (<http://blog.biblioteka20.pl/>). Jak popularna jest to forma rozpowszechniania informacji o nowościach, czytelnicych akcjach, konkursach świadczą statystyki odwiedzających.

Na portalach społeczności internetowych zarejestrowanych jest wiele profili służących popularyzacji czytelnictwa. Na stronach portalu Facebook promocją książki zajmują się liczne profile, a wśród nich: „Dobre książki”, „Lubię czytać”, „Kocham książki”, „Improbables Librairies”, „Improbables Bibliothèque”.

Fot. 5. Miska od MisoSoupDesign z dokiem na iPhone'a jest przykładem niestandardowego i pomysłowego działania mającego na celu promowanie czytelnictwa
Źródło: <http://tabliczni.pl/2013/03/miska-od-misosoup-design-z-dokiem-na-iphonea/>

Są to przykłady wykorzystania internetowego medium do promocji czytelnictwa. Analizując zasoby internetu pod kątem wspierania literatury i czytelnictwa wymienić należy ich twórców, którymi są: biblioteki, wydawcy, księgarze, organizacje społeczne, stowarzyszenia, pasjonaci książki. Zaakcentować należy, iż strony internetowe, profile na portalach charakteryzują się przejrzystością treści, wywołują zaangażowanie odbiorcy, ale też wprowadzają elementy rozrywki.

Odrębną kwestią jest wykorzystanie przez czytelników e-booków, w których tekst książki jest wyświetlany na ekranie, może też być wzbogacony o ilustracje i efekty dźwiękowe. Z kolei aplikacje multimedialne (czyli e-book wzbogacony o animacje i elementy interaktywne) wymagają aktywności czytelnika, uczestnictwa w grach edukacyjnych – a wszystkie te elementy mają związek z tekstem literackim. Przykładem wykorzystania tej technologii jest książka dla dzieci: *Kolory – niezwykle przygody* Stefana Themersona, opisana na stronach portalu „i-Czytam”. Jest to unikatowa aplikacja na smartfony i tablety, opracowana na podstawie oryginalnego projektu graficzno-literackiego Franciszki i Stefana Themersonów. Treść książki można poznawać na dwa sposoby – poprzez samodzielne czytanie lub słuchanie nagrania lektora wspartego animacjami i podświetlaniem tekstu. Dodatkowo, aplikacja jest wzbogaco-

na o 5 interaktywnych gier związanych z treścią książki oraz zabawą z kolorami i malowaniem.

Zauważyć należy, że technologia multimedialna stwarza szansę „ożywienia” książki – połączenia kultury słowa w aktorskiej interpretacji tekstu z kształtowaniem wrażliwości na kształt, barwę i ruch (edukacja plastyczna) oraz na dźwięk (edukacja muzyczna). Istnieje możliwość wprowadzenia elementów zabawy interaktywnej, zagadek, poleceń ćwiczących spostrzegawczość. Odpowiednio dobrana literatura dla dzieci pomaga w kształtowaniu ich wrażliwości i rozumieniu świata. Dlatego tak ważne są akcje promujące dobrą książkę realizowane w bezpośrednich kontaktach oraz przy użyciu nowoczesnych mediów elektronicznych. Nowoczesna forma przekazu, walory dydaktyczne i wychowawcze oraz wysoki poziom estetyczny, to podstawowe wartości książek, które można bezpłatnie pobrać np. z polskiego portalu „i-Czytam”. Portal ten proponuje literaturę dla najmłodszych czytelników w różnym wieku.

Tempo rozwoju technologii współczesnego świata, a wraz z nim różnorodność metod dostarczania treści czasopism jako źródła komunikacji, inspiracji i motywacji sprawia, że praca w środowisku medialnym jest niezwykle wymagająca. Rozwój postępuje bardzo szybko, więc wydawcy zmuszeni są na bieżąco dostosowywać się do zapotrzebowania swoich odbiorców i przenosić treści redakcyjne i reklamowe do form cyfrowych. Czytelników interesuje zawartość czasopism w wersjach cyfrowych, tak samo jak drukowanych. Wydania magazynów w wersji cyfrowej możemy czytać na tabletach (takich jak iPad), e-czytnikach, smartfonach i w komputerach. Treść wydania cyfrowego jest zazwyczaj repliką wydania magazynowego, z ograniczoną możliwością interakcji. Analizując czytelnictwo czasopism w wersji elektronicznej należy wyliczyć (na podstawie *Raportu Badawczego FIPP „Dowody Na Skuteczność Czasopism”*) powody jego popularności, tj. możliwość

zmiany rozmiaru pisma i formatu; łatwość poszerzenia prenumeraty o wydania elektroniczne; elementy interaktywne; materiały wideo; galerie zdjęć i prezentacje 3D; niższe koszty niż w przypadku wersji drukowanej; łatwiejsze dotarcie do treści artykułów. Raport ten uwzględnia również takie aspekty jak: możliwość zachowywania wydań i artykułów w formie elektronicznej; wygoda zaprenumerowania/zakupu czasopisma, również numerów specjalnych; chęć testowania nowości w mediach.

„Opisane projekty dowodzą, że istnieje wiele nowych metod dotarcia z książką do czytelników, należy „tylko” wykorzystać ich zainteresowania, pasje i ciekawość poznania”.

Zakończenie

Niestandardowe i pomysłowe działania mające na celu promowanie czytelnictwa podejmowane są przez biblioteki, kluby czytelnicze, ministerstwa, organizacje pozarządowe na całym świecie. Podkreślić należy, że programy promujące czytelnictwo wśród różnych grup wiekowych i społecznych wykorzystują zarówno bezpośredni kontakt, jak i nowoczesne platformy komunikacji. Zauważa się zwiększoną, zwłaszcza internetową, działalność osób prywatnych, pasjonatów. Rozwiązania techniczne zwiększają oddziaływanie, zachęcają do interakcji i podnoszą zaangażowanie czytelników. Metody i narzędzia ulegają zmianom, pojawiają się nowe technologie stosowane w edukacji czytelnictwa, ale promocja czytania pozostaje podstawowym zadaniem dla bibliotek. Opisane projekty dowodzą, że istnieje wiele nowych metod dotarcia z książką do czytelników, trzeba tylko wykorzystać ich zainteresowania, pasje i ciekawość poznania.

RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK

**650 LAT
W SŁUŻBIE
KSIĄŻKI**

Sześć i pół wieku z książką – Jubileusz

W roku 2013 środowisko Stowarzyszenia Księgarzy Polskich przypomniało o zbliżającej się rocznicy 650-lecia aktu fundacyjnego Studium Generale (późniejszego Uniwersytetu Jagiellońskiego). W tym akcie króla Kazimierza III Wielkiego z 12 maja 1364 r. wymieniono wśród pracowników uczelni **stacjonariusza**, który organizował wytwarzanie, udostępnianie i rozprowadzanie kopii książ (wówczas rękopiśmiennych), pełniąc tym samym funkcje wydawcy, księgarza i bibliotekarza. W cytowanym obok fragmencie aktu fundacyjnego, polski monarcha powołał oddzielne stanowisko, które dało początek wszystkim tworzącym się zawodom, związanym z powstawaniem, produkcją i dystrybucją książki, a więc tym samym publikowanie i rozpowszechnianie książki jako narzędzia wiedzy i nauki znalazło się w kręgu zainteresowań najwyższej władzy państwowej. Tę datę współczesne środowisko ludzi książki przyjmuje za początek swoich dzisiejszych zawodów – początek służby książki w Polsce.

Zorganizowane ponad 50 lat temu przez Stowarzyszenie Księgarzy Polskich (SKP) obchody stanowiły punkt wyjścia dla planów uczczenia tej rocznicy. Obecnie jednak upamiętnienie to miało mieć inny charakter – chodziło o zintegrowany udział w nim wszystkich środowisk pracujących na rzecz książki i promocji czytelnictwa. W celu realizacji obchodów tej rocznicy SKP zwróciło się do Komitetu Porozumiewawczego Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców z wnioskiem o przygotowanie krajowego programu działań w 2014 r. oraz powołanie komitetu organizacyjnego.

W 2013 r. powołany został Komitet Organizacyjny Jubileuszu „650 lat w służbie książki”, w skład którego weszli przedstawiciele środowisk związanych z książką: Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek, Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych, Stowarzyszenia Wydawców Katolickich, Stowarzyszenia Księgarzy Polskich, Ogólnopol-

Z aktu założycielskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego

„My Kazimierz, z Bożej łaski król Polski i ziem: krakowskiej, sandomierskiej, sieradzkiej, łęczyckiej, kujawskiej, pomorskiej i ruskiej (...) postanowiliśmy w mieście naszym Krakowie wyznaczyć, obrać, ustanowić i urządzić miejsce, na któremby szkoła w każdym dozwolonym wydziale kwitnęła.(...) Wszystkim pospołu i każdemu z osobna przyrzekamy i dobrą wolą zaręczamy niżej wypisane artykuły w niniejszym piśmie zawarte, nienaruszone strzec i zachować, a w szczególności rektorom uniwersytetu, doktorom, mistrzom, scholarom, pisarzom, stacjonariuszom, bedelom (...) chcemy być panem łaskawym ...”

skiego Stowarzyszenia Księgarzy, Izby Księgarstwa Polskiego, Polskiej Izby Książki, Polskiej Izby Druku.

Komitet Organizacyjny postanowił podjąć działania, które pozwolą ocalić od zapomnienia historię i znaczenie zawodów związanych z książką oraz przybliżyć społeczeństwu dzieje powstania książki, jej rolę w rozwoju intelektualnym i społecznym, a także znaczenie dla zachowania dziedzictwa kulturowego. Wszystkie organizacje uczestniczące w Komitecie Organizacyjnym uznały Jubileuszowy Rok 2014 – Rokiem Czytelnika. Obchody roku jubileuszowego objął patronatem honorowym Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski. Partnerami obchodów zostały: Biblioteka Narodowa i Biblioteka Jagiellońska oraz Instytut Książki. Jesienią 2013 r. Komitet przygotował obszerny program obchodów, w którym znalazły się imprezy organizowane w całym kraju. Wiele przedsięwzięć zrealizowano, lecz organizatorzy, biorąc

1364-2014
JUBILEUSZOWY

ROK 2014

ROKIEM CZYTELNIKA

pod uwagę realne możliwości, musieli również ograniczyć początkowe plany. Pomimo niewielkich środków finansowych, dzięki solidarnemu zaangażowaniu organizacji i poszczególnych osób, udało się dotrzeć do dziesiątków tysięcy Polaków z przesłaniem o roli książki w rozwoju społeczeństwa oraz o znaczeniu zawodów związanych z książką.

Opracowane zostały elementy identyfikacji wizualnej Jubileuszu: logo i plakat. Ukazał się folder Komitetu Organizacyjnego oraz kalendarz na rok 2014 (z ilustracjami obrazującymi historię książki oraz zaznaczeniem dat związanych z Jubileuszem i imprezami promującymi czytelnictwo) w opracowaniu Andrzeja Tomaszewskiego, projektanta logo, plakatu i folderu. Podjęto prace nad internetowym serwisem informacyjnym poświęconym Jubileuszowi.

Kampanię informacyjną rozpoczęto na 17. Targach Książki w Krakowie w październiku 2013 r., gdzie zorganizowano konferencję prasową, na której informowano o idei obchodów. Materiały informacyjno-promocyjne prezentowane były również na 16. Kiermaszu – Targach Wydawców Katolickich w Lublinie w listopadzie 2013 r. i rozpowszechniano je także wśród studentów uczelni lubelskich, a plakaty otrzymało wiele bibliotek szkolnych w regionie lubelskim.

Uroczysta inauguracja Jubileuszu 650-lecia służby książki odbyła się 12 grudnia 2013 r. w Klubie Księgarza w Warszawie. Licznie zgromadzonych ludzi książki oraz gości powitała Elżbieta Stefańczyk przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu (i SBP). Minister Bogdan Zdrojewski szczegółowo przedstawił założenia Narodowego Programu Czytelnictwa na lata 2014-2020, a także wręczył osobom zasłużonym w służbie książki odznaczenia państwowe przyznane przez prezydenta Bronisława Komorowskiego oraz odznaki

„Zasłużony dla Kultury Polskiej” uhonorowanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Tego dnia uruchomiony został serwis informacyjny Jubileuszu na portalu SBP. Na stronie internetowej zamieszczone zostały m.in. pliki do pobrania z afiszem, folderem i logo roku jubileuszowego.

Obchody jubileuszu zaktywizowały współpracę organizacji działających w sektorze książki i zaczęły przynosić efekty – w księgarniach, bibliotekach i ośrodkach promujących książki i czytelnictwo umieszczono plakaty, media informowały o rocznicy powołania Akademii Krakowskiej i jubileuszu 650-lecia zawodów związanych z książką. Logo „650 lat w służbie książki” pojawiło się na kilkunastu targach książki w 2014 r., poczynając od 13. Poznańskich Spotkań Targowych – Książka dla Dzieci i Młodzieży, rozpoczynających na przełomie lutego i marca coroczny krajowy sezon targowy. Również Polska Sekcja IBBY w swoich akcjach promocyjnych wielokrotnie włączyła logo Jubileuszu. Znak „650-lecia” towarzyszył organizowanym imprezom promocyjnym i handlowym związanym z książką w regionach wypoczynkowych i turystycznych, m.in. podczas Bieszczadzkiego Lata z Książką (13-15 czerwca) oraz Nadmorskiego Pleneru Czytelniczego (1-3 sierpnia). Na konferencji prasowej z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, pt. „650 lat książki i czytania w Polsce” organizowanej przez Polską Izbę Książki oraz Komitet Organizacyjny Jubileuszu (22 kwietnia) zaprezentowano oficjalny plakat promujący święto oraz ogłoszono konkurs fotograficzno-literacki „Moja ulubiona księgarnia”, organizowany przez Polską Izbę Książki. Podczas konferencji miał miejsce pierwszy pokaz prezentacji multimedialnej „Od skrytoriów do e-booków” autorstwa Andrzeja Tomaszewskiego (współpraca Irena Janowska-Woźniak), zrealizowanej przez PIK w ramach Jubileuszu 650-lecia. Prezentacja następnie została umieszczona (jako plik do pobrania) w serwisie informacyjnym Jubileuszu na portalu SBP. Była też demonstrowana od 3 maja do 31 sierpnia 2014 r. w ramach akcji „Parkowanie z książką w Wilanowie” promującej kulturę czytelnictwa, realizowanej przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Stowarzyszenie Wydawców Katolickich przygotowało włoską wersję prezentacji na Międzynarodowe Targi Książki w Turynie (8-12 maja). Spotkała się ona z tak dużym zainteresowaniem wydawców z Włoch, Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej, że udostępniono im kopię do dalszego wykorzystania.

W ramach współpracy ze środowiskiem naukowym dr Grzegorz Boguta i red. Piotr Dobrołęcki z Polskiej Izby Książki oraz dr Andrzej Skrzypczak (Stowarzyszenie Księgarzy Polskich) przedstawili referaty na międzynarodowej konferencji naukowej „Na co dzień i od święta. Książka w życiu Polaków w XIX-XXI wieku”, zorganizowanej przez Uniwersytet Warszawski (marzec 2014 r.). Staraniem Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Księgarzy, przy współpracy Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, przygotowano w Tarnowie (woj. zachodniopomorskie) dwudniową konferencję „Książka dobrem kultury i źródłem wiedzy”, gdzie m.in. księgarz dr Jan Lus mówił o wpływie oferty wydawniczej na wielkość sprzedaży książek, a red. Piotr Dobrołęcki i wydawca Sonia Draga o aktualnej sytuacji na rynku książki (maj 2014 r.). Na 17. Targach Wydawców Katolickich w Lublinie w dniach 18-20 listopada 2014 r. odbyła się konferencja nt. „Historia i rozwój książki naukowej, katolickiej”. Prelegentami byli bibliotekarze z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Coroczna akcja „Tydzień Bibliotek” (8-15 maja) realizowana przez wszystkie rodzaje bibliotek – w 2014 r. przebiegała pod hasłem „Czytanie łączy pokolenia” nawiązującym do przesłania „Jubileuszowy rok 2014 – rokiem czytelnika”. Plakat „650 lat w służbie książki” witał czytelników w każdej bibliotece.

Większość organizacji tworzących Komitet Organizacyjny miała swoje stoiska na 5. Warszawskich Targach Książki (22-25 maja) gdzie udostępniano materiały informacyjne i propagowano ideę obchodów. W licznych targowych konkursach, nagrodach, nominacjach do nagród (25) oraz wystaw (22) i różnorodnych imprezach promocyjnych wyróżnić trzeba panel dyskusyjny Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek pod hasłem „Redagowanie – luksus czy konieczność....”, na którym paneliści i dyskutanci wskazywali na katastrofalne dla poziomu publikacji skutki pomijania (eliminowania) w pracach wydawniczych redaktora i/lub korektora.

Z dala od warszawskich targów (450 km), w Bolesławcu na Dolnym Śląsku, z inicjatywy Józefy Witas właścicielki znanej księgarni „Agora”, wmurowano (7 czerwca) tablicę (z ekslibrisami Appunów i Agory) upamiętniającą wybitnego naukowca i podróżnika Karola Ferdynanda Appuna, urodzonego tu w początkach XIX w. w rodzinie

Z dziejów książki – książki drukowane

Jan Gutenberg (XV w.)
udoskonalił technikę druku.
Jego wynalazek - ruchoma
czcionka, ułatwiła produkcję
książek.

źródło ilustracji: commons.wikimedia.org

«Kamienica „Pod Gutenbergiem”
Łódź, ul. Piotrkowska 86»

księgarzy. Księgarnia i wydawnictwo Appunów mieściło się w miejscu, gdzie stoi dziś budynek z księgarnią „Agora”, która twórczo kontynuuje ponad 200. letnią tradycję „genius loci”.

Finał Roku Jubileuszowego nastąpił podczas 18. Targów Książki w Krakowie (23-26 października 2014 r.). W dniu 24 października Komitet Organizacyjny Jubileuszu „650 lat w służbie książki” zorganizował seminarium „Przyszłość zawodów związanych z książką”. Gościem seminarium była Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Małgorzata Omilanowska. Seminarium otworzyło wystąpienie prezesa PTWK Rafała Skąpskiego, który przedstawił założenia i cele Jubileuszu wobec problemów współczesnego rynku książki. Następnie wręczono nagrody w konkursie fotograficzno-literackim „Moja ulubiona księgarnia” organizowanym przez Polską Izbę Książki. Liczba i jakość nadesłanych prac dowodzi, że wciąż są klienci, którzy przywiązują się do swoich wybranych miejsc i wciąż są księgarnie, które potrafią przyciągać czytelników. Po wręczeniu nagród odbył się panel dyskusyjny nt. „Jak zmieniają się zawody bibliotekarza, księgarza, wydawcy, drukarza w świecie cyfrowym”, podczas którego przedstawiciele tych zawodów omówili ważniejsze sukcesy, zagrożenia i perspektywy zmian. Podobnie jak na targach warszawskich większość organizacji tworzących Komitet Organizacyjny miała swoje stoiska w Krakowie, gdzie udostępniano materiały informacyjne i propagowano ideę obchodów Jubileuszu.

Rok po inauguracji, 12 grudnia 2014 r., w warszawskim Klubie Księgarza uroczyste zakończono obchody Roku Jubileuszowego „650 lat w służbie książki”. Po powitaniu zebranych, uczczono chwilą ciszy zmarłych w ciągu tego roku zasłużonych nestorów księgarzy i wydawców – Tadeusza

Hussaka i Filipa Trzaskę. W imieniu organizatorów podsumowania obchodów dokonała Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Jubileuszu, a następnie głos zabrali Irena Janowska-Woźniak i Andrzej Tomaszewski, który podzielił się z zebranymi wspomnieniem o nestorze wydawców Filipie Trzase. Z okazji jubileuszu 65-lecia warszawskiej szkoły księgarskiej dr Andrzej Skrzypczak przedstawił historię szkoły i jej dokonania w ciągu tych lat. Przedstawicielka MKiDN wręczyła odznaczenia dla drukarzy, wydawców i księgarzy. Honorowe Odznaki „Zasłużonych dla Kultury Polskiej” otrzymali: Włodzimierz Albin, Elżbieta Króla – dyrektor warszawskiej szkoły księgarskiej, Jerzy Mechliński, ks. Leszek Skorupa i Henryk Tokarz. Specjalną nagrodą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za całokształt działalności uhonorowany został Krzysztof Kaleta. Waldemar Janaszkiwicz, prezes Stowarzyszenia Księgarzy Polskich wręczył Złote Odznaki Honorowe SKP: Edwardowi Dreszerowi, Grzegorzowi Majerowiczowi i Jackowi Kuśmierczykowi.

Nie sposób wymienić wszystkich imprez, jak również licznych artykułów i doniesień związanych z obchodami Jubileuszu. W prasie branżowej było oczywiście dużo informacji o nim, wyróżnić jednak należy całoroczny (2014 r.) cykl artykułów w „Poradniku Bibliotekarza” Doroty Pietrkiewicz i Bogdana Klukowskiego prezentujących ważne zdarzenia i postaci z historii książki – opatrzonych logo „650-lecia” przez redakcję. W czerwcu 2014 r.

ukazał się także dodatek do „Bibliotekarza” – „Biblioteki publiczne z bliska i z daleka”, przygotowany specjalnie na Rok Jubileuszowy. Tematem wspólnym artykułów w nim zwartych było czytelnictwo, rozpatrywane pod różnymi aspektami. Również niemal cały numer „Wiadomości Księgarskich” z grudnia 2014 r. wypełniły materiały związane z obchodami Roku Jubileuszowego.

Patronatu prasowego udzieliły Jubileuszowi: „Magazyn Literacki Książki”, „Biblioteka Analiz”, „Wiadomości Księgarskie”, miesięczniki: „Wydawca”, „Bibliotekarz”. „Poradnik Bibliotekarza” oraz portale: rynek-ksiazki.pl, sbp.pl.

KRZYSZTOF KALETA

Św. Jan Paweł II – człowiek książki

Karol Wojtyła – papież Jan Paweł II był charakterystyczną osobowością niezwyklego formatu, o nieprzeciętnej inteligencji i wiedzy. Zdumiewał twórczym rozmachem, różnorodną działalnością: duszpasterską, naukową i pisarską. Był oczywiście pasjonatem książki, co próbuje przedstawić niniejszy skromny zarys Jego aktywności czytelniczej.

Pierwszym miejscem poznawania książki przez młodego Karola był oczywiście dom rodzinny w Wadowicach. To tutaj rodzice czytali wieczorami na głos *Biblię*, co ówczesnie było zjawiskiem

rzadkim. Tutaj ojciec dał Mu pierwszą książeczkę do nabożeństwa i wprowadzał w kanon historii i literatury polskiej.

Młody Karol Wojtyła czytał dużo. Będąc już papieżem przyznaje: „zawsze czytałem, na ile to było możliwe. Chociaż nigdy nie byłem pożeraczem książek, chyba że w latach chłopięcych”. Jako uczeń szkoły podstawowej, promującej utwory polskich wieszczów i prozaików, czytał książki podsuwane przez ojca oraz religijne wypożyczone od księdza katechety. Ulubioną lekturą, do której

będzie powracał w latach późniejszych, była sienkiewiczowska „Trylogia”.

Będąc w Gimnazjum Męskim im. Marcina Wadowity o profilu klasycznym, z greką i łaciną, sięgał już po literaturę zagraniczną. Z czasem dobierał sobie książki wyższej rangi, często za trudne na jego wiek. Warto też nadmienić, że w małych, tylko kilkunastotysięcznych, Wadowicach funkcjonowały ówczesne trzy biblioteki publiczne, z których też mógł korzystać. Jako uczeń gimnazjum Wojtyła nawiązał znajomość z polonistą i reżyserem teatralnym Mieczysławem Kotlarczykiem, późniejszym twórcą Teatru Rapsodycznego. Wynikiem tego kontaktu było zauroczenie teatrem, występy w szkolnych przedstawieniach i oczywiście lektura dramatów m.in. Norwida, Wyspiańskiego, Żeromskiego, z czasem Moliera i Szekspira. Zainteresowanie w młodości literaturą, poezją i teatrem pozostało Mu na całe życie (sam będzie przecież nie tylko autorem dzieł teologicznych i filozoficznych, ale i utworów literackich, poezji i dramatów).

Po maturze w 1938 r. Karol Wojtyła rozpoczął studia polonistyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Oprócz piśmiennictwa związanego z kierunkiem studiów sięgał często po dzieła klasyków greckich i łacińskich. W tym czasie poznał też twórczość Miłosa, Gombrowicza, Uniłowskiego, ale bardziej interesował się dziełami filozofów i mistyków. Czytał wówczas *Krytykę czystego rozumu* Kanta, a nawet *Kapitał* Marksa. W tym celu doskonalił język niemiecki, którego uczył się w domu pod kierunkiem rodziców. Aby lepiej przyswajać dzieła obcojęzyczne, których znajomość była wymagana na studiach, rozpoczął także naukę języka francuskiego. W czasach studenckich Wojtyła aktywnie uczestniczył w życiu naukowym i kulturalnym uczelni. Brał udział m.in. w zebraniach Sekcji Literackiej Koła Filologii Polskiej, należał do Stowarzyszenia Miłośników Języka Polskiego, uczestniczył w pracach „Studia 39” – szkoły dramatu przy Krakowskiej Konfraterni Teatralnej. Zaangażował się również w działalność Koła Polonistów na UJ, w którym od marca 1939 r. podjął się obowiązków bibliotekarza. Natomiast w celu uzyskania szerszego dostępu do książki zapisał się jeszcze do Czytelni Polskiej Akademii Umiejętności (karta wstępu nr 15).

Wybuch wojny we wrześniu 1939 r. brutalnie przerwał studia na Uniwersytecie Jagiellońskim: profesorów wywieziono do Sachsenhausen, uczel-

Karol Wojtyła czyta w plenerze

nię zamknięto. Karol Wojtyła przez pewien czas studiował w konspiracji, ale nie zaniedbywał też innych zainteresowań. Brał udział w grupowych tajnych czytaniach tekstów dramatycznych z podziałem na role, przygotowując nielegalne spektakle „teatru słowa”. Wystawiano tak np. *Samuela Zborowskiego*, *Beniowskiego* i *Króla Ducha* Słowackiego, *Boską komedię* Dantego, *Noc tysięczną drugą* Norwida. Wojtyła aktywnie uczestniczył także w konspiracyjnych dyskusjach o literaturze organizowanych dla pisarzy, poetów i artystów w domach zaprzyjaźnionych krakowskich rodzin (bywali tam m.in. Tadeusz Hołuj, Juliusz Osterwa).

Na początku 1940 r. przyszły Papież poznał duchowego przewodnika męskich młodzieżowych Kół Żywego Różańca – Jana Tyranowskiego, który zachęcił Go do studiowania pism św. Jana od Krzyża. Dzieła te Wojtyła wypożyczał z Krakowskiej Klasztornej Biblioteki Karmelitańskiej, aby zaś czytać je w oryginale uczył się języka hiszpańskiego. Tyranowski odwiedzał dom Wojtyłów (Karol mieszkał wtedy wraz z ojcem w Krakowie), gdzie wspólnie czytali *Pismo Święte*. Podczas okupacji przyszły Papież intensywnie poświęcił się twórczości literackiej: napisał wiele wierszy, sztuki sceniczne, przetłumaczył z greki na polski *Króla Edypa* Sofoklesa. Ponadto obłożony książkami, jak sam twierdził, dużo czytał np. całą mistykę Słowackiego i Mickiewicza.

O życiu w okupacyjnym Krakowie tak pisał do Mieczysława Kotlarczyka: „Vita Cracoviensis. Po-myśl, składa się ono z ogonka za chlebem, z rzadkich ekspedycji cukrowych... z czarnej tęsknicy za węglem, ba! i z czytania”. Aby uniknąć wyjazdu na roboty przymusowe do Niemiec Wojtyła musiał pracować. Najpierw zatrudnił się w marcu 1940 r. jako goniec w krakowskiej restauracji, a od września jako robotnik fizyczny w przejętej przez Niemców fabryce sody kaustycznej „Solvay”. Była to początkowo mozolna harówka w fabrycznym kamieniołomie na Zakrzówku, gdzie wydobywano wapień, a potem w tzw. oczyszczalni w Borku Fałęckim. Nawet w tych niezwykle ciężkich warunkach gdy tylko mógł, na zmianie popołudniowej i nocnej w oczyszczalni, to ukradkiem czytał. Gdy dowiózł taczkami określoną ilość materiałów do wytrącenia z wody minerałów, to siadał i pod kotłem przy lampce czytał. Sam wyznaje: „Pracując fizycznie równocześnie kontynuowałem moje zamiłowanie związane z literaturą, nade wszystko zaś z literaturą dramatyczną”. Jednak ulubioną książką w tamtym czasie był *Traktat o doskonałym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny* autorstwa św. Ludwika Marii Grignon de Montforta z XVIII w. Czytanie (na fabrycznej podłodze) tego na niebiesko oprawionego tomu stało się zaczątkiem późniejszego kultu Matki Boskiej i stopniowego dojrzewania myśli o kapłaństwie. Z tego dzieła pochodzi też papieskie oficjalne motto Jego pontyfikatu: Totus Tuus (Cały Twój). Przyszły Papież wspomina: „Tak czytałem [ten egzemplarz], że cały był poplamiony sołą, na okładkach i w środku”. Kolejną książką, która wzbudziła wtedy wielkie zainteresowanie Wojtyły była *Ontologia, czyli Metafizyka ogólna* księdza Kazimierza Waisa, wybitnego filozofa i teologa.

Kiedy Karol Wojtyła przynosił ze sobą książki do „Solvayu”, współpracownicy trochę się dziwili, ale z życzliwością odnosili się do Jego zainteresowań, domyślając się, że jest konspiracyjnym studentem. Ochraniali Go mówiąc: „Pomożemy Ci, możesz sobie odpocząć [tzn. czytać], a my będziemy [kotłów] pilnować za Ciebie”.

Po boleśnie przeżytej śmierci ojca w 1941 r. Wojtyła podjął ostateczną decyzję o wstąpieniu do stanu duchownego. W październiku 1942 r. zapisał się do konspiracyjnego Seminarium Duchownego prowadzonego przez kardynała księcia Adama Sapiechę i rozpoczął studia filozoficzne na tajnych kompletach Wydziału Teologicznego UJ. Z trudem przedzierał się przez teksty metafizyczne, ale (m.in.

dzięki czytaniu też w „Solvayu”) zdawał wszystkie egzaminy. Uczestniczył też w dyskusjach na tematy biblijne i teologiczne na podstawie przeczytanej lektury. W 1944 r. Wojtyła porzucił pracę w fabryce sody i ograniczył inne zajęcia koncentrując się na przygotowaniach do stanu duchownego.

Po zakończeniu wojny studiował na jawnie już działającym Wydziale Teologicznym UJ, gdzie jakiś czas później został młodszym asystentem. W tych latach nadal wczytywał się w pisma św. Jana od Krzyża z myślą o pracy doktorskiej nt. nauki tego mistyka. 1 listopada 1946 r. Karol Wojtyła przyjął święcenia kapłańskie. Wkrótce potem został wysłany na studia teologiczne do Angelicum na Uniwersytecie Dominikańskim św. Tomasza w Rzymie, gdzie obronił napisaną po łacinie pracę doktorską. Przed wyjazdem do Wiecznego Miasta czytał, jak wspomina, wnikliwie *Quo vadis*. Studiując w Rzymie uczył się ponadto pilnie języka włoskiego i angielskiego doskonaląc jednocześnie francuski. Myśląc o Ojczyźnie pisał do Kotlarczyka: „codziennie czytam sobie *Ewangelię* po polsku. I często czytam na głos”. Podobnie pisał wówczas do zaprzyjaźnionej w czasie okupacji rodziny Szkoekich: „utrzymuję z Ojczyzną stały kontakt duchowy – poprzez myśli, modlitwę i czytanie”.

Po powrocie do kraju ksiądz Karol Wojtyła został wikarym w Niegowici koło Wieliczki. Obok obowiązków duszpasterskich w pracy w parafii wykorzystywał każdy wolny czas na lekturę. Nawet jadąc podskakującą na wybojach furmanką nieustannie coś czytał. Kolega, ksiądz Mieczysław Maliński wspomina: „pozostałby w Niegowici najchętniej jak najdłużej i czytał przy lampce naftowej [niektóre wioski nie były jeszcze wtedy zelektryfikowane], gdy świerszcze grają w kominie, swojego św. Tomasza, św. Jana od Krzyża i św. Teresę z Avila...”. W 1949 r. ksiądz dr Wojtyła został przeniesiony do parafii św. Floriana w Krakowie aby zorganizować tam duszpasterstwo akademickie. Przybrało ono wtedy częściowo postać duszpasterstwa turystycznego, gdy podczas wycieczek górskich, pieszych, rowerowych czy narciarskich ks. Wojtyła, zwany dla niepoznaki Wujkiem prowadził ewangelizację młodzieży studenckiej. Podczas takich wypraw w czasie rozmów na biwakach przy ognisku dyskutowano na temat przeczytanych lektur. Oprócz zgłębiania *Pisma Świętego* i studiowania teologii św. Tomasza z Akwinu snuto rozważania o książkach np. Gilberta Cesbrona, Gilberta Chestertona czy Cliva Lewisa.

W czasie dwuletniego urlopu naukowego, który otrzymał na podwyższenie kwalifikacji, książkę Wojtyła studiował dzieła Maxa Schelera. Na podstawie nauki tego filozofa napisał bowiem swoją pracę habilitacyjną. Wkrótce po habilitacji, po likwidacji Wydziału Teologicznego UJ, został w 1954 r. wykładowcą w Katedrze Etyki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Wykłady etyki m.in. Platona, Arystotelesa, św. Augustyna były oczywiście poparte gruntowną znajomością dzieł tych filozofów.

Rok 1958 przyniósł ks. dr hab. Karolowi Wojtyła nominację na Biskupa Pomocniczego Archidiecezji Krakowskiej, co skutkowało wieloma nowymi obowiązkami, ale na lekturę zawsze znajdował czas. Po tej niespodziewanej nominacji pojechał nawet jeszcze do Olsztyna aby zadośćuczynić młodzieży studenckiej i wziąć udział w wyprawie kajakowej. Po drodze całą noc w pościągu... czytał opowiadanie Hemingwaya *Stary człowiek i morze*. Książkę biskup zasłynął wkrótce z tego, że uczestnicząc w jakiejś dyskusji, której przewodniczył, umiał w tym samym czasie przeczytać stos korespondencji. W latach 60. XX w. brał wielokrotnie czynny udział w II Soborze Watykańskim, co wiązało się z przygotowaniem różnych tekstów i studiowaniem potrzebnej do tego literatury. Aby efektywnie wykorzystywać czas miał nawet zamontowany w swoim samochodzie pulpit i lampkę za tylnym siedzeniem w celu pisanania i czytania w czasie jazdy. Książkę Maliński wspominał: „Ks. Wojtyła był człowiekiem książki. On czyta. On nie tylko pisze, myśli, rozmawia, on czyta...”.

W roku 1963 został Arcybiskupem Metropolity Krakowskiej. Pomimo ogromu pracy zawsze miał czas na lekturę po śniadaniu i po kolacji. Nadal w miarę możliwości uprawiał też turystykę. Podczas jednej z wypraw narciarskich zgubił pod Turbaczem pamiątkowy brewiarz. Rozmieszcil wówczas anonsy o zgubie we wszelkich możliwych miejscach, jednak bez nadziei na odnalezienie książki. Ale brewiarz znalazł jakiś turysta, domyślił się do kogo należy zguba (niepodpisana) i dostarczył ją do Krakowa. Biskup Wojtyła był bowiem osobą znaną też jako narciarz.

Kiedy w 1967 r. Arcybiskup był już Kardynałem też nie zaniechał wypraw narciarskich. Zdarzyło Mu się ponownie zgubić ten sam brewiarz podczas zjazdu z Kasprowego Wierchu. Wtedy też

książka została odnaleziona przez dzielną turystkę i dostarczona właścicielowi.

Ks. Kardynał bardzo cenił każdą książkę wnosiącą wkład do nauki, oświaty, rozwoju duchowego. Przyczynił się np. do sprowadzenia do Biblioteki Jagiellońskiej mikrofilmów z rękopisów przepisywanych przez św. Jana z Kęt a odnalezionych w Bibliotece Watykańskiej. Księgozbiór prywatny ks. Kardynała Wojtyły pozostawiony w Krakowie liczący ponad 1100 pozycji po przebytej konserwacji znajduje się w Archiwum i Bibliotece Krakowskiej Kapituły Katedralnej. Mogą z niego korzystać w czytelnicy archiwisci i badacze. Niektóre egzemplarze z odręcznymi notatkami naniesionymi ołówkiem trafiły do Muzeum Archidiecezjalnego Kardynała Karola Wojtyły.

Po wyborze na Stolicę Piotrową pamiętnego 16 października 1978 r. rozpoczął się nowy, szczególnie okres w życiu od tej pory już Papieża Jana Pawła II. To czas z dala od Ojczyzny, naznaczony specyficznymi obowiązkami i niezliczonymi pielgrzymkami ewangelizacyjnymi po całym świecie. Także wtedy, w swoim napiętym rozkładzie dnia, zawsze znajdował czas na lekturę. Codziennie kilka godzin pracował w swojej bibliotece, gdzie pisał dokumenty związane z pełnioną funkcją, dzieła religijne i oczywiście czytał. Metodą szybkiej lektury rano przeglądał prasę m.in. „Die Welt”, „Le Figaro”, „International Herald Tribune”, polską „Niedzielę” i inne. Na czytanie książek przeznaczał raczej godziny popołudniowe i wieczorne.

Na wakacje w Combes w dolinie Aosty lub w Castel Gandolfo zabierał ze sobą walizkę pełną książek historycznych, filozoficznych i teologicznych i to zwykle w oryginale. Asystujący Mu ojciec Konrad Hejmo wspomina, że „Papież wybierał nawet od 10 do 12 książek dziennie, przeglądał je, a potem wybrane pozycje czytał, co najmniej półtorej godziny dziennie”. W czasie wakacji nie zaniedbywał też codziennego przeglądu prasy. Czytał również w czasie licznych podróży samolotem. W tym celu w kabine papieskiej umieszczono stół z wyłożonymi czasopiśmami i gazetami z różnych państw świata, aby Ojciec Święty mógł pogрузić się w lekturze podczas długich przelotów.

Jan Paweł II otrzymywał wiele książek w prezencie. Ofiarowywali je m.in. uczeni, politycy, głowy państw, przywódcy religijni. Papież przeglądał

te publikacje osobiście. Niektóre podarowane egzemplarze, a także inne ze swojego prywatnego księgozbioru przekazywał np. do Biblioteki Papiejskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, gdzie obecnie stanowią cenny i ciekawy zbiór. Niektóre dary trafiły do wspomnianego już Muzeum Archidiecezjalnego, jak np. książka *The Poles in the United States of America* z 1837 r., w wytwornej oprawie, podarowana przez Madeleine Albright, sekretarza Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Jan Paweł II, zamiłowany czytelnik cenił biblioteki jako skarbnice wiedzy. Najlepszym przykładem jest Jego wizyta i poświęcenie 11 czerwca 1999 r. nowego gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. W swoim przemówieniu Ojciec Święty powiedział wtedy m.in.:

„Biblioteka jest instytucją, która samym swoim istnieniem świadczy o rozwoju kultury. Jest ona bowiem skarbnicą piśmiennictwa, przez które człowiek wyraża swój zamysł twórczy, inteligencję, znajomość świata i ludzi, a także umiejętność panowania nad sobą, osobistego poświęcenia, solidarności i pracy dla rozwoju dobra wspólnego”. Swoje przemówienie zakończył znamienymi słowami, które dotyczą każdej książnicy: **„Życzę, aby ta Biblioteka stała się miejscem, w którym wszyscy korzystający z jej bogatych zasobów znajdują ukierunkowanie i spełnienie szlachetnej pasji poszukiwania prawdy”.**

Znając zamiłowanie Jana Pawła II do książki wielu artystów grafików polskich i zagranicznych, jak również amatorów, a nawet młodzież szkolna wykonywało dla Ojca Świętego ekslibrisy. Inspi-

racją dla tych księgoznaków były rozmaite okazje: rocznice urodzin Papieża, rocznice pontyfikatu, beatyfikacje i kanonizacje świętych, kolejne pielgrzymki. Urządzano liczne konkursy na ekslibrisy, eksponowano je na wielu wystawach, publikowano ich katalogi. Ekslibrisy były wykonywane różnorodną techniką, przedstawiały zróżnicowany poziom artystyczny, zaś wiele z nich jest prawdziwą ozdobą każdej kolekcji. Ten rodzaj twórczości graficznej przyczynił się w swoisty sposób do dokumentowania najważniejszych wydarzeń tego niezwykłego pontyfikatu.

Jan Paweł II od młodości był nieustannym poszukiwaczem wiedzy. Na każdym etapie życia rozwijał i pogłębiał tę potrzebę poprzez lekturę. Najpierw pochłaniał literaturę świecką, potem w związku z obraną drogą życiową bardziej interesował się religijną, w tym dziełami najwyższej próby, nie omijał jednak nigdy tematyki interesującej każdego humanistę. Czas kiedy się nie modlił, nie pisał i nie czytał uważał za stracony, albowiem „kto czyta – żyje wielokrotnie”.

BIBLIOGRAFIA:

- Maliński M.: *Droga do Watykanu Jana Pawła II*. Londyn 1981.
- Maliński M.: *Przewodnik po życiu Karola Wojtyły*. Kraków 1997.
- Pigozzi C.: *Życie prywatne Ojca Świętego*. Warszawa 2001.
- Stolarczyk S.: *Jan Paweł II jakiego nie znamy*. Toronto 2005.

MARTYNA FIGIEL

WW – wiadomości, wydarzenia

MBP w Rabce Zdroju na dworcu kolejowym

7 kwietnia br. miało miejsce uroczyste otwarcie biblioteki zlokalizowanej w gruntownie odnowionym dworcu kolejowym. Biblioteka zajmuje parter i I piętro. W dolnej części budynku znajduje się wypożyczalnia książek dla dorosłych. Jest sala komputerowa, w holu – czytelnia. Dzieci zapraszane są na piętro. Biblioteka stanowi dużą atrakcję tego znanego uzdrowiska.

Sprawdź, co najchętniej czytają dzieci

Nowości i bestsellery na wiosnę

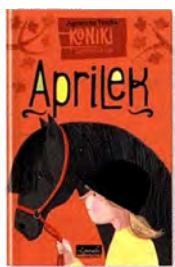
6–12 lat

Ronaldo i Messi jakich nie znacie

Seria piłkarskich biografii to niezbędny dla każdego wielbiciela futbolu, zilustrowany kolorowymi zdjęciami z życia piłkarzy, a ubarwiony przezabawnymi opowieściami z boiska i nie tylko. Książki o niezwykłym talencie, sile marzeń i ciężkiej pracy. O piłce nożnej, dla której czasem trzeba poświęcić bardzo wiele.

6–12 lat

Koniki z Szumińskich Łąk

Rewelacyjna seria dla wszystkich miłośniczek koników i jazdy konnej. W Szumińskich Łąkach zawsze coś się dzieje – wiosną, latem, jesienią i zimą! W kolejnych tomach poznajemy przygody bohaterek oraz ich koników – Augusta, Rokiego, Marcysi, Dżuni i Aprilka. Koniki także mają głos, co pozwala czytelnikom spojrzeć na świat w zupełnie nowy sposób!

3–5 lat

Baw się i ucz razem z Basią

Basia to seria książek przeznaczona dla przedszkolaków. W mądry sposób tłumaczy dzieciom otaczający je świat. W najnowszym tomie piłkarska awantura skończyła się bardzo udanym rodzinnym meczem rozegranym w parku. Z kolei *Wielkie kolorowanie. Gdzie jest Kajetan?*, przeznaczone dla fanów kreatywności i dobrej zabawy, to połączenie pięknych ilustracji i przezabawnych tekstów.

Miejska Biblioteka Publiczna w Polanicy Zdroju

Miejska Biblioteka Publiczna w Polanicy Zdroju powstała w 1949 r. W mieście działały wówczas dwie biblioteki uzdrowskowe – Funduszu Wczasów Pracowniczych i Zespołu Uzdrowisk Kłodzkich – nastawione na obsługę wielotysięcznej rzeszy kuracjuszy i turystów. W latach 80. XX w. zlikwidowano biblioteki uzdrowskowe, a ich zadania przejęła biblioteka publiczna. Pomagała jej w tym świetna lokalizacja – przy ul. Lipowej w pobliżu słynnego polanickiego deptaka ciągnącego się wzdłuż rzeki Bystrzycy Dusznickiej. Bywały lata kiedy bibliotekę odwiedzało rocznie ponad 3 tys. kuracjuszy, co jest dużą liczbą, zważywszy na to, że miasto ma niewiele ponad 6 tys. mieszkańców. Ten dobry czas skończył się, gdy latem 1998 r. powódź zniszczyła centrum miasta, w tym także bibliotekę. Nowa lokalizacja (peryferyjna w porównaniu do poprzedniej), tworzenie na nowo księgozbioru, głównie w oparciu o dosyć przypadkowe darowizny, ciągłe problemy finansowe i kadrowe, trwające kilka lat nieudane połączenie biblioteki z biurem promocji miasta spowodowały, że instytucja straciła dużo ze swojego dawniej pozytywnego wizerunku, a przez mieszkańców i organizatora zaczęła być postrzegana jako anachroniczna.

W przeciągu kilku lat bibliotece udało się odzyskać utraconą pozycję i sympatię czytelników dzięki uczestnictwu w dwóch ogólnopolskich programach systemowych, adresowanych do bibliotek publicznych: „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” oraz „Program Rozwoju Bibliotek”. W stycz-

niu 2014 r. biblioteka świętowała zakończenie realizacji projektu modernizacyjnego, sfinansowanego z „Programu Wieloletniego Kultura+”, priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”. Łączny koszt modernizacji wyniósł ponad 370 tys. zł. Pieniądze te umożliwiły całkowitą wymianę sprzętów bibliotecznych (w tym utworzenie 11 nowoczesnych stanowisk komputerowych dla czytelników), modernizację oświetlenia, remont zaplecza magazynowego, socjalnego i sanitarnego. Przeprowadzono również wstępną adaptację 200-metrowego strychu, który od 2016 r. będzie służył bibliotece jako interdyscyplinarna pracownia dla dzieci i młodzieży.

Kontrowersyjna początkowo lokalizacja biblioteki – bardziej na uboczu uzdrowiska, w skrzydle nowo wybudowanego rozległego kompleksu szkolnego – z czasem okazała się naprawdę dobrym rozwiązaniem. Łączna powierzchnia biblioteczna wynosi obecnie 700 m². Obszerny hol z powodzeniem spełnia funkcję galerii sztuki, natomiast rozległe zaplecze magazynowe umożliwiło bardziej przejrzystą aranżację powierzchni *stricto* bibliotecznej, czyli dwóch wypożyczalni i czytelni. Sąsiedztwo szkoły podstawowej, przedszkola i szkoły średniej dosłownie i w przenośni przybliżyło bibliotekę młodym czytelnikom. Wysoki wskaźnik czytelnictwa zawdzięczamy m.in. szerokiej ofercie zbiorów i działalności kulturalno-edukacyjnej biblioteki w Polanicy.

Polanicka biblioteka zawsze wyróżniała się aktywnością w zakresie różnorodnych działań kulturalnych, edukacyjnych czy rozrywkowych, bywało, że bardzo odległych od stereotypowego wyobrażenia o bibliotece – w latach 90. XX w. była m.in. organizatorem wystaw psów rasowych, imprezy uwielbianej przez najmłodszych czytelników (i skrycie przez ich rodziców). Teraz (na razie!) nie robimy tego, bo nie za bardzo wiemy, jak się za to zabrać, ale dziecięcej miłości do zwierząt jesteśmy w bibliotece wierni. Najmłodszym czytelnikom oferujemy ciekawy, stale odnawiany księgozbiór, często organizujemy warsztaty artystyczne: ceramiczne, plastyczne czy literackie, których tematem są zwierzęta. W 2014 r. biblioteka realizowała projekt grantowy w ramach programu „Aktywna Biblioteka” (jeden z komponentów III rundy PRB) zatytułowany „Psiaki, kociaki i inne zwierzaki – inaczej o Zofii Nałkowskiej”. Projekt miał na celu zapoznanie dzieci z życiem i twórczością pisarki przez pokazanie im, jak z czułością i uwagą opisywała w swoich utworach różne zwierzęta – psy i koty, a także oswojone sarenki. Ten pomysł popularyzatorski (Z. Nałkowska dwukrotnie przebywała w Polanicy na kuracji) został powiązany z całym blokiem edukacyjnym poświęconym zwierzętom. Były to wizyty w schronisku, spotkania z weterynarzem, fotografowanie zwierząt, dla których pracownicy schroniska poszukują nowych opiekunów i oczywiście kameralne, nieoficjalne wizyty w bibliotece razem z ukochaną Psotką czy Azorkiem.

Dzieci i ich rodzice są w bibliotece obiektem naszej stałej uwagi. Od trzech lat zmieniamy konsekwentnie księgozbiór w oddziale dla dzieci pod kątem wprowadzania na większą skalę książki artystycznej i stopniowego eliminowania wydawnictw plastycznie anachronicznych z szatą graficzną utrzymaną w konwencji disnejowskiego filmu animowanego. Nie jest jednak łatwo przekonać rodziców (dzieci – łatwiej) do nowej wersji *Czerwonego Kapturka*, proponowanej przez wydawnictwo Dwie Siostry i znakomitą czeską ilustratorkę Kvetę Pacovską, może nawet łatwiej jest rozmawiać z radnymi o budżecie biblioteki... Ale co zrobić? Powszechnie nawoływanie o tworzenie nowych, designerskich bibliotek rozumiemy jako apel o tworzenie nowej wrażliwości estetycznej, zwłaszcza u młodych czytelników. To, jaką przestrzeń będą w przyszłości tworzyć, zależy głównie od tego,

czego ich nauczymy, co im pokażemy. Chyba nie wystarczy ograniczyć się do postawienia pomarańczowego czy seledynowego krzesła na tle szarego blaszanego regału, co powoli w Polsce staje się obowiązkowym elementem nowego bibliotecznego otwarcia. Czy nie przydałoby się jednak zajrzeć i sprawdzić co jest na półkach?

W ostatnich trzech latach biblioteka w Polanicy skorzystała ze wszystkich dostępnych programów grantowych – trzykrotnie była beneficjentem konkursów organizowanych przez

kursów organizowanych przez Instytut Książki, przystąpiła do III rundy Programu Rozwoju Bibliotek i jako jedyna w tej rundzie otrzymała dofinansowanie we wszystkich ogłaszanych konkursach, zrealizowała również cykl działań popularyzujących

czytelnictwo w ramach Priorytetu II programu Biblioteki Narodowej „Zakup nowości wydawniczych dla szkół”. Akces do tych programów umożliwił bibliotece rozszerzenie swojej oferty kulturalnej i rozpoznanie, które działania warte będą kontynuacji. Na pewno dotyczy to edukacji nieformalnej dla grup wiekowych 55+. W Polanicy nie ma uniwersytetu III wieku, ale wielu mieszkańców tworzy grupy nieformalne, które chcą się uczyć i korzystać z zasobów instytucji kultury. Dla nich biblioteka zorganizowała kurs e-learningowy „O finansach... w bibliotece”. Ponieważ zainteresowanie tą formą kształcenia jest duże, poszukujemy obecnie innych bezpłatnych platform e-learningowych, np. o tematyce zdrowotnej, ekologicznej czy dotyczącej bezpieczeństwa, które moglibyśmy udostępniać w bibliotece. Biblioteka prowadzi regularną działalność wystawienniczą i popularyzatorską w zakresie wiedzy o regionie – co roku m.in. uczestniczy w Europejskich Dniach Dziedzictwa, organizuje cyklicznie prelekcje, wykłady

**III miejsce
w Rankingu bibliotek
„Rzeczpospolitej” 2014 r.**

i prezentacje poświęcone historii Polanicy i ziemi kłodzkiej. W 2013 r. po raz pierwszy zorganizowała Ogólnopolskie Biennale Rysunku Satyrycznego „Kurorty i Kuracjusze”, często w swojej galerii pokazujemy prace znanych polskich satyryków. Zabawne rysunki, opatrzone tekstem traktujemy jako uzupełnienie naszej działalności, a czasem jako komentarz.

Od 2011 r. biblioteka bierze udział w rankingu bibliotek, organizowanym przez Instytut Książki i dziennik „Rzeczpospolita”. W pierwszym rankingu zajęliśmy 223. miejsce, co boleśnie uświadomiło nam, jak daleka i trudna droga przed nami, by zmodernizować obiekt, wzbogacić księgozbiór, zmienić strukturę budżetu i powstrzymać spadek czytelnictwa. W 2014 r. byliśmy na 3. miejscu, rok wcześniej – na 19. Nasze wyniki w zakresie

podstawowej działalności bibliotecznej dwukrotnie uznano za najlepsze na Dolnym Śląsku. Doświadczenia ostatnich lat przekonują nas, że szansą bibliotek w małych miastach jest wszelkiego typu aktywność kulturalna, jednak nie zastąpi ona rzeczy najważniejszej – dobrego i stale uzupełnianego księgozbioru, co wiąże się z koniecznością wysokich nakładów finansowych na jego zakup. W latach 2012-2014 wydaliśmy na zakup książek ponad 120 tys. zł (budżet roczny biblioteki to ok. 350 tys. zł). Przy obecnym – bogatym i różnorodnym rynku wydawniczym – są to jednak wydatki niezbędne, aby biblioteka prawidłowo mogła spełnić swoje statutowe zadanie – udostępniania czytelnikom nowości książkowych.

IWONA MOKRZANOWSKA

„Zakochaj się w literaturze” – w Galerii Książki

Czy w czasach spadku czytelnictwa można „rozkochać” ludzi w literaturze? Takie pytanie zadałyśmy sobie w pracy między wypożyczaniem audiobooków, udostępnianiem komputerów i zapisem dzieci do Mikroświata Zabawy. Trudno odpowiedzieć na to pytanie jednoznacznie więc postanowiłyśmy to sprawdzić. I tak od słowa do słowa narodził się pomysł na projekt „Zakochaj się w literaturze, czyli Walentynkowa Galeria Książki”, który udowodnił, że można prostymi sposobami, bez większych nakładów finansowych, zaktywizować czytelników.

W projekcie pojawiło się wiele pomysłów, które zostały dopracowane podczas szkoleń zorganizowanych przez Instytut Książki w ramach programu BIBA – Biblioteczne Inicjatywy, Biblioteczne Aktywności. Ponieważ projekt zakładał „zakochanie się” postanowiłyśmy zrealizować go w Walentynki, a konkretnie przez cały tydzień od 9 do 13 lutego 2015 r.

Akcję rozpoczęłyśmy od przygotowania literackich zagadek „Czytaj – znajdź – wygraj”. Fragmenty książek, wierszy, zamazane okładki – wszystko przygotowane w atrakcyjny graficznie sposób w postaci kart pocztowych (polecamy program canva.com). Zagadki zawieszono na sznurku

między sztalugami, na których umieściłyśmy informacje o całym projekcie. Cała konstrukcja stała w bibliotecznym Informatorium opatrzona napisem „Zerwij zagadkę, wpisz odpowiedź, wrzuć do urny i wygraj”. Przyciągała uwagę, a ponieważ stała tuż koło wejścia do biblioteki – prawie każdy się przy niej zatrzymywał i szukał zagadki, na którą znał odpowiedź. Zagadki umieściłyśmy też na półkach, między książkami. Użytkownicy rozwiązali ponad czterdzieści literackich zagadek. Nagrodą były oczywiście książki, które udało nam się pozyskać od internetowych wydawnictw. Kolejnym elementem naszego projektu była „Sesja zdjęciowa z książką w tle” – w jednym dniu, w określonych godzinach, miejscu i scenografii na użytkowni-

ków biblioteki czekał fotograf, który robił zdjęcie każdemu, kto miał ze sobą wypożyczoną książkę. Profesjonalna obróbka i zdjęcia były gotowe do odebrania po paru dniach. Naszym fotografem była koleżanka z pracy, która interesuje się fotografią, ale zawsze można zaprosić profesjonalistę, który w ten sposób może się wypromować. Na tym jednak nie koniec. Jak już wspomnieliśmy wcześniej, siłą naszego projektu była prostota. Nie dziwi więc fakt, że książki oklejone serduszkami, wystawione w specjalnie przygotowanych miejscach, znikaly z prędkością światła. Podobnie było z sercami – wyciętymi z papieru, z pięknymi cytatami przyklejonymi do patyczków i „zasianych” na skwerku przed biblioteką. W tym dniu mieszkańcy Oświęcimia wyglądali naprawdę walentynkowo. Dzieci, młodzież, seniorzy – w tym dniu każdy miał ze sobą coś dla bliskiej osoby. Ci nieco odważniejsi mogli nawet przygotować dedykacje, które wypi-

sane na pięknych sercach i wrzucone do specjalnie przygotowanego pudełka, zostały odczytane na antenie naszego Radia Oświęcim.

Walentynkowy Tydzień w Galerii Książki był dla nas czasem pełnym pozytywnych emocji, ponieważ widziałyśmy jak z pozoru drobne rzeczy cieszą naszych użytkowników, jak budzą w nich zainteresowanie i jak „zakochują” się w literaturze i jej fragmentach. To była bardzo prosta inicjatywa, może nawet nie ma w niej nic odkrywczego. Ale nam – inicjatorom tego przedsięwzięcia przyniosła radość i satysfakcję – dlatego uważamy, że warto mówić nawet o prostych pomysłach, które być może zainspirują inne osoby.

**KATARZYNA HERÓD
URSZULA KUŚ**

**NOWE OBIEKTY
BIBLIOTECZNE**

Biblioteka Grafit – nowa filia Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu (otwarta 16 marca 2015 r.)

Jej powstanie budziło silne emocje wśród wrocławian. Przyczyną tego poruszenia jest fakt, że Biblioteka Grafit powstała z połączenia czterech małych filii Miejskiej Biblioteki Publicznej zlokalizowanych na wrocławskich osiedlach Nadodrze i Olbin w bezpośrednim sąsiedztwie nowego obiektu. Dla wielu czytelników zamknięcie tych niewielkich, działających od lat, bibliotek stanowi sporą stratę. Należy mieć jednak nadzieję, że to co oferuje Biblioteka Grafit tę stratę im wynagrodzi. Starsi czytelnicy najczęściej obawiają się „odczłowieczenia” relacji między nimi a bibliotekarzami i upodobnienia się nowej biblioteki do supermarketu, gdzie wypożyczenie książki przez bibliotekarza ogranicza się do zeskanowania kodu kreskowego. Jednak charakter relacji pracownik-użytkownik nie zależy od miejsca i stosowanych narzędzi, a od ludzi. Bibliotekarze zatrudnieni w Graficie nie stronią od rozmów z czytelnikami między regałami czy przy ladzie i dokładają wszelkich starań, aby nikt nie poczuł się potraktowany bezosobowo.

Wielkim atutem Biblioteki Grafit jest jej wnętrze, zaprojektowane przez młodych architektów z pracowni 2MPS. To ono, oprócz tworzących bibliotekę ludzi, decyduje o jej charakterze. Bardzo duża przestrzeń Grafitu, w której dominuje biel, jest zdecydowanie nowoczesna, jednak dzięki umiejętnemu użyciu czerwonych akcentów i przemyślanemu rozplanowaniu elementów wyposażenia, wnętrze nie jest zimne i podoba się nawet tym,

którzy zdecydowanie wolą tradycyjny wystrój bibliotek. Nisko zawieszona lampa, wygodne fotele, miękkie pufy „udomowiają” surową przestrzeń.

W otwartym, pozbawionym ścianek działowych, wnętrzu biblioteki można wyodrębnić kilka stref. Na lewo od wejścia znajduje się część tradycyjna, wypełniona regałami. Dość wysokie meble sprawiają, że czytelnik może poczuć się przytulnie wśród książek. Spore odstępy między regałami oraz ustawione przy nich pufy zapewniają komfort podczas wybierania książek, nawet z najniższych półek. Nieco bliżej środka umieszczono kącik malucha – niskie, kolorowe regały wypełnione książkami dla najmłodszych, małe stoliki oraz miękkie siedziska o zróżnicowanej wysokości, bezpieczne dla dzieci. Po prawej stronie od wejścia do biblioteki znajduje się część multimedialna – dziewięć stanowisk komputerowych z dostępem do internetu oraz zbiory audiobooków, programów edukacyjnych, gier i filmów. Nieco dalej mieści się strefa relaksu, gdzie każdy z czytelników może znaleźć wygodne miejsce do zatopienia się w lekturze. Jest coś dla samotników i coś dla osób towarzyskich, coś dla młodszych i coś dla starszych. Do wyboru są dwu- i trzyosobowe sofy na kółkach, których mobilność pozwala na szybkie i dowolne aranżowanie przestrzeni, tradycyjne fotele ustawione wraz z lampą w bliskim sąsiedztwie regałów, przywołujące przytulny klimat dawnych bibliotek, a także oryginalna konstrukcja ze schodów zarzuconych poduszkami i siedziskami-sakwami,

będąca ulubionym miejscem dzieci i młodzieży. Osoby, które potrzebują w skupieniu skorzystać ze zbiorów biblioteki, mają do dyspozycji dwa pokoje pracy cichej. Wnętrze biblioteki oprócz przestrzeni dla czytelników obejmuje również zaplecze dla bibliotekarzy: pracownię z dwoma stanowiskami komputerowymi oraz pomieszczenie socjalne, gdzie w odpowiednich warunkach można przygotować i zjeść ciepły posiłek – co jest niezmiernie istotne podczas pracy do wieczora. Nie będzie chyba przesadą stwierdzić, że komfort pracy bibliotekarza przekłada się na jakość świadczonych usług, wszak człowiek głodny i zmarznięty bywa drażliwy i nieprzyjemny dla otoczenia.

Zbiory Biblioteki Graft, na które złożyły się księgozbiory czterech zamkniętych filii oraz nowe nabytki, częściowo są wciąż w trakcie przeprowadzki, stąd też trudno podać liczbę aktualnie dostępnych dla czytelników książek i multimedialnych. Docelowo ma być ich łącznie ponad 40 tys. Dominującą część księgozbioru tworzy literatura piękna dla dorosłych, dzieci i młodzieży. W obrębie beletrystyki dla dorosłych wyodrębniono działy: romanse, kryminały, horrory i fantastyka. Zbiory naukowe i popularnonaukowe, choć mogą wydawać się skromne, obejmują wartościowe opracowania ze wszystkich dziedzin wiedzy. Rozrasta się dział literatury obcojęzycznej. Dostępna jest lokalna i ogólnopolska prasa oraz wybrane czasopisma. Podobnie jak inne filie Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu, Biblioteka Graft

umożliwia czytelnikom dostęp do serwisu Ibuk Libra, w którym skorzystać można z 2,5 tys. tytułów. Wśród zbiorów multimedialnych dominują audiobooki. Sporo jest programów edukacyjnych dla dzieci i dorosłych oraz gier komputerowych. Planowane jest utworzenie dużej kolekcji polskich filmów i seriali.

Biblioteka Graft jest położona w bezpośrednim sąsiedztwie przedszkoli i szkół różnego szczebla. Dla uczących się tam dzieci i młodzieży biblioteka organizuje zajęcia edukacyjne i warsztatowe. Nie brakuje chętnych na zabawy prowadzone przez Agnieszkę Gil, autorkę książek dla dzieci i młodzieży czy spotkania z Katarzyną Bury, której autorskie warsztaty plastyczne rozwijają w dzieciach wrażliwość estetyczną. Nauczyciele z gimnazjów i liceów chętnie przyprowadzają młodzież na lekcje poświęcone korzystaniu z biblioteki i wyszukiwaniu informacji.

Oferta edukacyjna i rozrywkowa kierowana jest nie tylko do dzieci i młodzieży – dla seniorów orga-

nizowany jest kurs angielskiego, osoby w każdym wieku, chcące poszerzać swoją wiedzę historyczną, mogą uczestniczyć w spotkaniach Śląskiego Towarzystwa Genealogicznego, raz w tygodniu w bibliotece spotyka się także grupa seniorów – malarzy, doskonalących swoje umiejętności plastyczne. W bibliotece odbywają się również spotkania autorskie – marcowe spotkanie z Markiem Krajewskim przyciągnęło sporą grupę miłośników kryminałów. Biblioteka swoim oryginalnym wnętrzem przyciąga filmowców i fotografów, którzy organizują w niej nagrania i sesje zdjęciowe. Gościliśmy niedawno ekipę Telewizyjnego Klubu Seniora – programu realizowanego przez TVP Wrocław, a także filmowców z grupy MagicLine, realizujących pamiątkowe nagrania dla nowożeńców.

Biblioteka Graft, choć działa od niedawna, pomalutku wpisuje się w kulturalny krajobraz Nadodrza i Ołbina. Opinie osób odwiedzających bibliotekę są najczęściej pozytywne. Czytelnicy doceniają estetykę wystroju oraz komfort poruszania się w dużej, wygodnej przestrzeni. Bardzo cieszy fakt, że w bibliotece swobodnie czują się różne grupy użytkowników – rodziny z małymi dziećmi, młodzież, osoby starsze. Mamy nadzieję, że wszyscy dotychczasowi czytelnicy Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz ciągle rosnąca grupa nowo zapisanych osób polubią Bibliotekę Graft i wspólnie z bibliotekarzami będą tworzyć unikalny klimat tego wyjątkowego miejsca.

MAGDALENA NAWROCKA

Fot. Maciej Lulko

I książki czytać będą czytelników...

Maj, zieleniejące drzewa, bzy, kasztany. Święto literatury, kiermasze książki, spotkania autorskie w bibliotekach i domach kultury. Oficjalnie nazywało się to Dni Oświaty, Książki i Prasy. Lud nie był jeszcze za bardzo wykształcony, trzeba było go oświecać, a prasa i gazety to była potęga kulturalna wobec jednego, potem dwóch programów radia i wykluwającego się nowoczesnego medium – telewizji. Kto mógł przewidzieć, że w pierwszej dekadzie XXI w. ludzie książki będą z niepokojem obserwowali walkę między poczytą książką papierową a czytnikiem, czyli urządzeniem do umieszczenia w nim wielkiej liczby pozycji, ale też po to – by czytać. Jest jednak jakieś podobieństwo do dawnych czasów i minionych Dni Oświaty, Książki i Prasy. Jeden z najpopularniejszych czytników to *kindle*, czyli coś co zapala, płonie, świeci, oświeca, tak mówi angielski źródłosłów. Czyli – „więcej światła!” – wciąż nieśmiertelne.

Zawsze czekało się na maj, bo wydawcy ustawiali swoje kramy i była to rzadka okazja, by upolować atrakcyjny tytuł. Dzisiaj książek jest za dużo, z powodu monopolistów dystrybucyjnych padają mniejsze księgarnie, piszący wystosowują listy protestacyjne, bo na stoiskach forowane jest badziewie, a porządną literaturę upycha się po kątach. Jeszcze niedawno wydawało się, że e-booki zawiadną rynkiem czytelniczym a bibliotekarze sprzyjając nowinkom zastanawiali się jak długo będą pracować w „prawdziwych” bibliotekach. Podsumowania statystyczne za rok ubiegły uspokoiły bibliotekarzy, okazało się (badanie ankietowe Biblioteki Narodowej), że czytający treści zawarte w e-bookach to zaledwie 2% jeszcze czatujących w ogóle. Nie dość, że ciągle jeszcze zbyt mała jest podaż wydawanych tytułów w wersji elektronicznej, to jeszcze książki w tej formie są prawie tak samo drogie jak wydane w wersji tradycyjnej. Oczywiście winien nieszczęsny VAT, 23% na książki elektroniczne, 5% na papierowe. W marcu Europejski Trybunał Sprawiedliwości pozbawił wszystkich złudzeń co do zmiany tej sytuacji uznając, że wkładanie treści do urządzenia elektronicznego jest usługą, a VAT dla usługi jest taki a nie inny. Teoretycznie bibliotekarze powinni się cieszyć z takiego obrotu rzeczy, ale to tylko odroczenie procesu przechodzenia treści książek na nośniki elektroniczne. Czy można wyobrazić sobie odejście od katalogów elektronicznych i powrót do kartkowych? Brrr!

Jest coraz więcej analiz zmieniającego się rynku czytelniczego, z punktu widzenia wydawców książek, producentów i dystrybutorów e-booków także bibliotek. Poszerza się znacznie formułę określania czytelnictwa badając cokolwiek co obywatel czyta, niekoniecznie tradycyjną książkę. Z opublikowanych badań wynika co prawda, że tradycyjna książka i tradycyjny sposób czytania ciągle uznawane są za najszlachetniejsze, ale ani o włos nie polepsza to mizerii w czytaniu książek przez Polaków. Starsi czytelnicy powoli wykruszą się i coraz więcej osób będzie używało nowych urządzeń do czytania. Urządzenia te – tablety, smartfony będą pracowały w sieci. Pojawi się nowy typ literatury cybernetycznej, wykorzystujący możliwości hipertekstu, czyli odwoływania się do wielu informacji i obrazów poprzez odpowiednie linki. W marcu tego roku Jacek Dukaj upublicznił swoją kolejną książkę fantastyczną *Starość Aksolotla* wyłącznie jako e-book, korzystając w niej właśnie z kilku warstw prowadzących do kolejnych treści. Zwraca się uwagę, że tego typu literatura będzie kreowana przez twórców na podstawie informacji przykazywanych im przez dystrybutora. Jak to możliwe? To książka funkcjonująca w sieci przeczyta nas, czyli przekaże jaki motyw podobał się nam najczęściej, jakie słowo, nie mówiąc o częstotliwości pobrań tekstu. Taki sposób kształtowania rynku, popytu na artykuły czy mody odbywa się już od dawna w innych niż czytelnictwo dziedzinach. Zanim więc całkowicie zięści się apokaliptyczna wizja zawarta w tytule felietonu zachlannie czytamy papierowe tomszcza, czasami wydane w nietrafionym nakładzie, czasami docenione po latach, w każdym razie poza nowymi regułami handlu narracją.

Emeryk

M A T E R I A Ł Y M E T O D Y C Z N E

Czas trwania:
2 godz.

Prosty sposób na dobrą zabawę, czyli stare gazety w roli głównej Zajęcia biblioteczne dla młodszych dzieci

Uczestnicy: dzieci w wieku 5-7 lat

Przebieg zajęć

Cele:

- rozbudzanie twórczej wyobraźni poprzez zabawę,
- rozwijanie kreatywności i umiejętności manualnych,
- kształtowanie postaw ekologicznych,
- zachęcenie do kulturalnego zachowania się wobec rówieśników,
- wyrabianie nawyku dzielenia się z innymi,
- dbanie o estetykę miejsca pracy,
- zachęcenie do czytania prasy,
- zorganizowanie dzieciom wolnego czasu podczas ferii i wakacji,
- rozwijanie umiejętności pracy w grupie.

Formy pracy: zbiorowe, zespołowe, indywidualne.

Pomocze: gazety, papier ksero, kartony A1, klej, nożyce, taśma samoprzylepna, drobne gadzety dla dzieci np. ołówki, zakładki, słodycze, dyplomy.

Uwagi:

- Zajęcia nie wymagają większego nakładu finansowego.
- Zajęcia można przeprowadzić w całości lub podzielić na części np. z przerwą na poczęstunek (zabawy można dobierać według własnego uznania).
- Zajęcia pomogą prowadzić członkowie Koła Przyjaciół Biblioteki lub młodzież działająca przy bibliotece.
- Zajęcia oparto na pedagogice zabawy.
- Zwracamy szczególną uwagę na dzieci najmłodsze.
- Przy trudniejszych zadaniach osoby prowadzące pomagają maluchom.

① Zabawa na powitanie „Uśmiechnij się na powitanie”

- Witam wszystkie dzieci, które:
 - lubią czytać książki,
 - lubią się dobrze bawić,
 - lubią pomagać rodzicom.Dzieci, które czują się powitane, wydają z uśmiechem okrzyk „Hurra!”

② Głośne czytanie dowolnie wybranego wierszyka, opowiadania lub fragmentu książki nawiązującego do ekologii lub papieru (pamiętamy o intonacji głosu).

Dzieci siadają w kręgu i słuchają głośnego czytania.

③ Rozmowa o gazetach i ekologii

Prowadzący rozmawia z dziećmi o tym czym są gazety i do czego służą. Jak można wykorzystać stare gazety i o segregacji papieru.

④ Zabawy plastyczne i ruchowe

Zabawa „Gdzie się ukryły gazety”

Dzieci dzielimy na kilkusobowe grupy. Każda grupa ma za zadanie po usłyszeniu słowa start odnaleźć ukryte gazety w różnych miejscach biblioteki lub w sali, gdzie dzieci się bawią. W nagrodę dzieci otrzymują słodycze.

Pomocze: rozłożone gazety w różnych miejscach

Zabawa „Malarze”

Prowadzący pokazuje jak złożyć gazetę aby powstał kapelusz. Dzieci wykonują z gazet kapelusze. Potem prowadzimy zabawę ruchową. Polega ona na tym, że jak prowadzący powie: malarze – dzieci nakładają kapelusze na głowę i chodzą lub biegają po sali; pędzle stoją i udają, że malują; kolory: kucają i głośno krzyczą swój ulubiony kolor. Polecenia powtarzamy wielokrotnie i w różnej kolejności.

Zabawa „Papierowe śnieżynki”

Prowadzący pokazuje dzieciom jak wykonać śnieżynkę. Dzieci składają odpowiednio kartki i wydzierają lub wycinają różne wzory na swoich śnieżynkach. Następnie naklejamy lub przypinamy śnieżynki do kolorowych kartonów (najlepiej w ciemnych kolorach).

Pomoce: wcześniej przygotowane kwadraty z krotek gazet lub papieru ksero, stare gazety lub papier ksero ewentualnie nożyczki, kartony A1, klej.

Zabawa „Niosę tacę”

Dzieci kładą sobie gazetę na rękę i udają, że niosą tacę z talerzami. Dzieci mogą chodzić w różnym tempie.

Pomoce: stare gazety (pojedyncze kartki).

Zabawa „Bałwanek”

Dzieci z gazet lub papieru robią kulki. Potem je sklejają taśmą samoprzylepną i ozdabiają bałwanika flamastrami lub kolorowym papierem. Dzieci zabierają bałwaniki do domu lub zostawiają na wystawie w bibliotece.

Pomoce: stare gazety lub papier ksero, flamastry, kolorowy papier.

Zabawa „Kwiatowe wysepki”

Rozkładamy gazety w różnych miejscach sali. Dzieci jedno za drugim biegają slalomem i omijają kwiaty. Następnie wszystkie dzieci przeskakują przez wysepki kwiatowe na jednej nodze i/lub na obu.

Pomoce: stare gazety.

Zabawa „Śnieżki”

Każde dziecko otrzymuje kilka krotek gazet. Wykonują z nich kulki. Potem rozpoczynamy zabawę. Dzieci rzucają kulkami z gazet. Wprowadzamy zasady: rzucamy lekko, nie można rzucać w głowę.

Pomoce: stare gazety, duże pudła.

Zabawa „Pudła z kulkami”

Dzieci dzielimy na kilkuosobowe drużyny. Na słowo start dzieci zbierają rozrzucone po wcześniejszej zabawie kulki do pudeł. Wygrywa drużyna, której pudło będzie najpełniejsze.

Pomoce: duże pudła.

Praca „Baśniowe drzewa”

Dzieci dzielimy na kilkuosobowe grupy. Każda grupa wykonuje pracę plastyczną „Baśniowe drzewo” według własnego pomysłu. Dzieci przykleją na karton zgniecione kartki gazet lub papieru ksero, które imitują gałęzie. Pień wyklejają wydzierankami z gazet.

Pomoce: duże kartony A1 (najlepiej w ciemnych kolorach), papier ksero, stare gazety, taśma samoprzylepna, klej, nożyce

5 Wystawa prac dzieci „Baśniowe drzewa”

Wspólnie z dziećmi przypinamy prace do tablic i tworzymy wystawę. Oglądanie ekspozycji.

Pomoce: prace dzieci, tablice ekspozycyjne jakie posiada biblioteka

6 Wręczenie pamiątkowych dyplomów i słodyczy

7 Pożegnanie uczestników

JUSTYNA BŹDZIUCH

kierownik GBP w Aleksandrowie

PRZECZYTAJ!

Dorota Pietrkiewicz

Cena 29 zł

**Ciekawe przypadki z życia książki, czyli
„Nie jest grzechem lubić książki dla nich samych...”**

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>; sprzedaz@sbp.pl)

Św. Jan Paweł II (1920-2005)

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

Rok 2015 – Rokiem św. Jana Pawła II

„Nadrzędnym celem kultury jest wychowanie człowieka, kształtowanie jego pełni człowieczeństwa poprzez zintegrowanie wszystkich wymiarów egzystencji człowieka i ich doskonalenie. Każdy naród istnieje „z kultury” i „dla kultury”. Zatem troska o dziedzictwo kulturowe, o zachowanie własnej tożsamości i suwerenności narodowej, to główne zadania, jakie stoją przed edukacją XXI w.”.

Jan Paweł II

W uchwale podjętej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącej ogłoszenia roku 2015 Rokiem św. Jana Pawła II podkreślono ogromne zaangażowanie papieża Polaka w proces odradzania się polskiej niepodległości oraz w propagowanie uniwersalnego przesłania o godności i prawach człowieka. Św. Jan Paweł II, jeden z największych autorytetów XX/XXI w., arcybiskup krakowski, kardynał, papież, kawaler Orderu Orła Białego, a także poeta i poliglota, dramaturg i pedagog, filozof historii, fenomenolog, mistyk i przedstawiciel personalizmu chrześcijańskiego – to postać, która wywarła ogromny wpływ na losy nie tylko naszego narodu, ale i całego współczesnego świata. Niniejsze zestawienie bibliograficzne zawiera materiały biograficzne oraz liczne propozycje repertuarowe dotyczące postaci Jana Pawła II, także nauczania Papieża w zakresie wychowania młodego pokolenia. Materiał adresowany jest do szerokiego grona odbiorców, m.in. wychowawców, pedagogów, animatorów kultury, bibliotekarzy.

Wydawnictwa zwarte

1. Antropologia, wychowanie, miłość: zarys antropologii wychowania Jana Pawła II / Janusz Miąso. – Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2004. – 218, [1] s.

2. Dziecko i wychowanie w pedagogice Jana Pawła II: na podstawie jego encyklik, adhortacji, wybranych listów i przemówień / Tomasz Bilicki. Wyd. 3. – Kraków: „Impuls”, 2007. – 104, [1] s.

3. Edukacja a problemy ubóstwa w nauczaniu Jana Pawła II / Alina Rynio. – Lublin: Wydaw. KUL, 2004. – 477 s.

4. Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II / red. Andrzej Zwoliński. – Radom: Polskie Wydaw. Encyklopedyczne, 2003. – 619 s.

5. Integralne wychowanie w myśli Jana Pawła II / Alina Rynio. – Lublin: Wydaw. KUL, 2004. – 477 s.

6. Jan Paweł II / Marek Swarnicki. – Wrocław: Wydaw. Dolnośląskie, 2002. – 164, [2] s.: il. (gl. kolor.), faks., fot., portr.

7. Jan Paweł II – człowiek kultury / pod red. Katarzyny Flader i Witolda Kaweckiego. – Kraków: „Rafael”, cop. 2008. – 414 s.

8. Jan Paweł II: encyklopedia nauczania moralnego / pod red. Janusza Nagórnego, Krzysztofa Jeżyny / [aut. Antoni Bartoszek et al.]. – Radom: Polskie Wydaw. Encyklopedyczne, 2005. – 636 s.

9. Jan Paweł II nauczycielem patriotyzmu: praca zbiorowa / pod red. Adama Bałabucha. – Świdnica, Wrocław: Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu; Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Świdnickiej, 2008. – 167 s.

10. Jan Paweł II – Odwaga Świętości: X Dzień Papieski / pod red. Tadeusza Michalika. – Tarnów: Wydaw. Diecezji Tarnowskiej Biblos: Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej, cop. 2010. – 85 s.

11. Jan Paweł II – spotkania z dziećmi / [teksty Jana Pawła II; wybór tekstów Renata Bocian]. – Częstochowa: Edycja Świętego Pawła, 2007. – [16] s.: il. kolor.

12. Kalendarium życia Karola Wojtyły / oprac. Adam Boniecki. Wyd. 2 popr. i uzup. – Kraków: „Znak”, 2000. – 741, [2] s., [40] s. tabl.: il., faks., fot., portr.

- 13. Młodzież Warszawy – pokolenie pontyfikatu Jana Pawła II: praca zbiorowa /** pod red. Witolda Zdaniewicza, Stanisława H. Zaręby. – Warszawa: Ośrodek Sondaży Społecznych Opinii. Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego; Wydaw. Archidiecezji Warszawskiej, 2005. – 322, [1] s.: il.
- 14. Nie lękajcie się!: rekolekcje z Janem Pawłem II: podręcznik dla prowadzących /** oprac. Stanisław Szczepaniec. – Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, 2007. – 97 s.
- 15. Nie lękajcie się!: trzydziesta rocznica wyboru Kardynała Wojtyły na Stolicę Piotrową: pomoce duszpasterskie /** oprac. Stanisław Szczepaniec. – Kraków: Wydaw. Św. Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, 2008. – 27 s.
- 16. Osoba i wychowanie: wokół personalistycznej filozofii wychowania Karola Wojtyły Jana Pawła II /** Katarzyna Wrońska. – Kraków: Wydaw. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000. – 130 s.
- 17. Papież Jan Paweł II: biografia /** Tad Szulc. – Warszawa: „Prima”, 1996. – 527, [1] s., [16] s. tabl.: fot., portr.
- 18. Papież Jan Paweł II w polskich i zagranicznych podręcznikach do nauczania historii /** Adam Suchański. – Opole: Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, 2003. – 105, [36] s. tabl.: fot.
- 19. Pedagogika chrześcijańska: tradycja, współczesność, nowe wyzwania /** red. Jarosław Michalski, Aldona Zakrzewska; [aut. Franciszek Adamski et al.]. – Toruń: Adam Marszałek, 2010. – 663 s.: il.
- 20. Pedagogika kultury – wychowanie do wyboru wartości /** pod red. Bogusława Żurakowskiego. – Kraków: „Impuls”, 2003. Zawiera: Rodzina jako dar i zadanie w dramaturgii Karola Wojtyły, s. 141-158.
- 21. Personalistyczna koncepcja wychowania w nauczaniu Jana Pawła II /** Paweł Kaźmierczak. – Kraków: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”: Wydaw. WAM, 2003. – 183 s.
- 22. Pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny: nauczanie i historia: praca zbiorowa /** pod red. Łukasza Ofiary. – Warszawa: Centrum Myśli Jana Pawła II, 2007. – 91, [1] s.: il. kolor. (JP2 w Szkole; 1).
- 23. Pokolenie JP2: przeszłość i przyszłość zjawiska religijnego /** pod red. Tadeusza Szawieła. – Warszawa: „Scholar”, 2008. – 199 s.
- 24. Pomysł na niebanalną uroczystość szkolną /** Jolanta Zabielska. – Kraków: „Impuls”, 2010. – 200 s.
- 25. Spotkania: scenariusze uroczystości religijnych, patriotycznych i szkolnych /** [aut. Danuta Baran [et al.]; red. Barbara Ratajczyk]. – Kielce: „Jedność”, 2003. – 240 s.
- 26. Stawać się bardziej człowiekiem: z podstaw edukacji religijnej /** Jerzy Bagrowicz. – Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2008. – 216 s.
- 27. Szukałem Was... /** Jan Paweł II; wybór i układ Janusz Poniewierski. – Kraków: „Znak”, 2005. – 76, [4] s.
- 28. Szukałem Was: inscenizacje na Dzień Papięski. –** Włocławek: Wydaw. Duszpasterstwa Rolników, 2005. – 144 s.
- 29. Szukałem Was: Jan Paweł II i Światowe Dni Młodzieży /** Paweł Zuchniewicz. – Radom: Polskie Wydaw. Encyklopedyczne, 2005. – 404, [1] s.
- 30. Szukałem Was ...: scenariusze lekcji wychowawczych dla pokolenia Jana Pawła II: gimnazjum /** [oprac. Teresa Król]. – Kraków: „Rubikon”, 2005. – 297 s.: il.
- 31. Szukałem Was ...: scenariusze lekcji wychowawczych dla pokolenia Jana Pawła II: szkoła podstawowa /** [oprac. Teresa Król]. – Kraków: „Rubikon”, 2005. – 129 s.: il.
- 32. Szukałem Was ...: scenariusze lekcji wychowawczych dla pokolenia Jana Pawła II: szkoły ponadgimnazjalne /** [oprac. Teresa Król]. – Kraków: „Rubikon”, 2005. – 261 s.: il.
- 33. Świadek nadziei: biografia papieża Jana Pawła II /** George Weigel; [tl. Maria Tarnowska et al.]. – Kraków: „Znak”, 2000. – 941, [2] s., [48] s. tabl. kolor.: il.
- 34. W hołdzie Janowi Pawłowi II: scenariusze okolicznościowe. –** Poznań: Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha, 2006. – 121 s.
- 35. Wartości Polaków a dziedzictwo Jana Pawła II /** pod red. Tomasza Żukowskiego; współpr. Paweł Gierech. – Warszawa: Centrum Myśli Jana Pawła II, 2009. – 286 s.: il.

36. **Wdzięczność i zobowiązanie: myśl Jana Pawła II źródłem inspiracji współczesnego środowiska akademickiego** / pod red. Czesława Kustry. – Toruń: Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2009. – 271 s.

37. **Wychowanie ku wartościom w świetle nauczania Jana Pawła II: elementy teorii i praktyki. T. 3, Solidarność, mądrość, wspólnota, wierność, młodość** / red. Krystyna Chałas. – Lublin; Kielce: „Jedność”, 2006. – 358 s.

38. **Wszystko gra: wybór materiałów repertuarowych „Biblioteki w Szkole”** / [red. Katarzyna Świdarska-Nowicka]. – Warszawa: „Sukurs”, 2007. – 310 s.

39. **Zagrajmy dla Papieża: zbiór scenariuszy poświęconych postaci Ojca Świętego Jana Pawła II** / red. prowadzący Teresa Król. Wyd. 2 uzup. – Kraków: „Rubikon”, 2006. – 162 s.

40. **Zrozumieć papieża: rozmowy o encyklikach** / Adam Boniecki, Katarzyna Kolenda-Zaleska. – Kraków: „Znak”, 2003. – 280, [2] s.

Artykuły z czasopism

41. **A jednak człowiek!: montaż poetycki poświęcony twórczości Jana Pawła II (z okazji 80. rocznicy urodzin)** / Joanna Paszek, Krystyna Paszek // Poradnik Bibliotekarza. – 2000, nr 7-8, s. 33-35.

42. **A jednak nie cały umieram, to, co we mnie niezniszczalne, trwa: scenariusz słowno-muzyczny na Dzień Papieski** / Lidia Jurek // Biblioteka w Szkole. – 2006, nr 9, s. 26-28.

43. **Aksjologiczne podstawy kultury w wypowiedziach Jana Pawła II** / Anastazja Seul // Polonistyka. – 2008, nr 8, s. 15-18.

44. **Aktualność pedagogii Jana Pawła II** / Witold Starnawski // Wychowanie na co Dzień. – 2011, nr 4-5, s. 9-13.

45. **Anioł Stróż Karola Wojtyły: scenariusz uroczystości z okazji kanonizacji Jana Pawła II** / Dorota Szlendak // Katecheta. – 2014, nr 4, s. 44-49.

46. **Autorytet Jana Pawła II w wychowaniu dziecka** / Katarzyna Olbrycht // Wychowawca. – 2010, nr 4, s. 5-7.

47. **Droga Karola Wojtyły do kapłaństwa: scenariusz przedstawienia okolicznościowego** / Dorota Luber // Katecheta. – 2004, nr 10, s. 37-42.

48. **25 [Dwudziestopięć]-lecie pontyfikatu Jana Pawła II** / Konrad Zygmunt // Katecheta. – 2003, nr 10, s. 38-41.

49. **Dziecko jako osoba w nauce Jana Pawła II** / Czesław Kustra // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, s. 13-20.

50. **Dzień Papieski pod hasłem „Chociaż ciałem odszedłeś, duchem zawsze będziesz z nami”: program artystyczny** / Katarzyna Rajger, Renata Kmak-Frydrych // Ergo. – 2006, nr 1, s. 41-46.

51. **Elementy wychowania chrześcijańskiego w nauczaniu Jana Pawła II** / Urszula Krystyna Piwowar // Wychowawca. – 2005, nr 10, s. 5-9.

52. **Godność i wartość życia w nauczaniu Jana Pawła II** / Wanda Półtawska // Wychowawca. – 2011, nr 3, s. 8-11.

53. **Jak opowiadać o wielkich Polakach?** / Wojciech Żmudziński // Katecheza. – 2011, nr 3, s. 20-23.

54. **Jan Paweł II a świat wartości młodych** / Małgorzata Jarosińska-Gryciuk // Katecheta. – 2008, nr 4, s. 29-34.

55. **Jan Paweł II: fama sanctitatis, fama signorum (scenariusz – gimnazjum)** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2011, nr 3, s. 23-25.

56. **Jan Paweł II jako wzór do naśladowania** / Maria Kondzior // Katecheta. – 2011, nr 4, s. 36-37.

57. **Jan Paweł II – nauczycielem na drogach wychowania integralnego** / Jadwiga Jastrząb // Wychowanie na co Dzień. – 2000, nr 9, s. 17-20.

58. **Jan Paweł II – wiking Pana Boga: scenariusz słowno-muzyczny** / Iwona Chłopecka // Poradnik Bibliotekarza. – 2003, nr 12, s. 33-34.

59. **Jeszcze jedno wspomnienie: scenariusz apelu w 4. rocznicę śmierci Jana Pawła II** / Anna Wiśnios // Wychowawca. – 2009, nr 4, s. 24.

60. **„Kielich światła ...”: [scenariusz wieczoru poezji Jana Pawła II]** / Grażyna Czebanyk, Władysław Janik // Wychowawca. – 2005, nr 10, s. 14-17.

61. **Kielkujące pokolenie Jana Pawła II** / Jadwiga Jastrzęb, Małgorzata Zaleska // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, dod. wkład. metod.; nr 4-5, s. I-III.
62. **„...mieć dobre i czyste serce: scenariusz dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum [obchody Dnia Papieskiego]** / Ewelina Renata Szczerba // Wychowawca. – 2006, nr 7-8, s. 22-23.
63. **Miłość mi wszystko wyjaśnia: scenariusz poświęcony pamięci Jana Pawła II** / Bogumiła Pinczuk // Biblioteka w Szkole. – 2006, nr 9, s. 23-25.
64. **Miłość według Karola Wojtyły** / Beata Ecler-Nocoń // Edukacja i Dialog. – 2003, nr 10, s. 4-9.
65. **Mistrz dialogu** / Wanda Mikicka // Wychowawca. – 2008, nr 6, s. 8-9.
66. **Młodzież nadzieją Jana Pawła II** / Andrzej Gretkowski // Wychowawca. – 2011, nr 4, s. 7-10.
67. **Nauczanie Jana Pawła II inspiracją pracy wychowawczej** / Jadwiga Jastrzęb, Laurencja Lewandowska // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, dod. wkł. metod.; nr 4-5, s. IV-VII.
68. **„Nie lękajcie się ...”: konkurs międzyklasowy o Ojcu Świętym Janie Pawle II** / Urszula Konefał // Wychowawca. – 2008, nr 10, s. 22-24.
69. **Nie lękajcie się: scenariusz montażu literackiego poświęconego przedstawieniu Jana Pawła II** / Zofia Araszczyk // Biblioteka w Szkole. – 2004, nr 5, s. 16-17.
70. **Niezwykły pielgrzym: scenariusz słowno-muzyczny poświęcony Janowi Pawłowi II (18 V 1920 – 2 IV 2005)** // Biblioteka w Szkole. – 2008, nr 3, s. 20-22.
71. **O Janie Pawle II nieco inaczej – uczniowskie prezentacje: dla klasy III gimnazjum** / Anna Dobropolska // Katecheta. – 2003, nr 12, s. 39-40.
72. **O papieżu Polaku w podręcznikach w świecie** / Jerzy Bentkowski // Wiadomości Historyczne. – 2003, nr 5, s. 47-48.
73. **Obraz dziecka i dzieciństwa w listach Jana Pawła II** / Wanda Mikicka // Wychowanie w Przedszkolu. – 2002, nr 9, s. 526-530.
74. **Opowieść o niezwykłym człowieku: scenariusz widowiska o Janie Pawle II – w rocznicę śmierci lub urodzin** / Urszula Zdrojewska-Bielawska // Nowa Szkoła. – 2007, nr 3, s. 40-46.
75. **Pedagogika Jana Pawła II** / Stanisław Urbański // Zarządzanie i Edukacja. – 2001, nr 1, s. 113-131.
76. **Pedagogika nadziei w „Pamięci i tożsamości” Jana Pawła II** / Dariusz Wilk // Ergo. – 2005, nr 6, s. 4-8.
77. **Pojęcie prawdy w rozważaniach uniwersyteckich Papieża Jana Pawła II** / Cyprian Rogowski // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, s. 30-31.
78. **Pokolenie Jana Pawła II: wspólnota doświadczenia i nowy wzór religijności** / Sławomir Mandes, Maria Rogaczewska // Znak. – 2011, nr 5, s. 57-63.
79. **Pokolenie JP 2** / Jolanta Makowska // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2005, nr 5, s. 24-26.
80. **Polacy o Polakach i zgodzie narodowej: scenariusz słowno-muzyczny** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2011, nr 4, s. 24-26.
81. **Pontyfikat Jana Pawła II jako czas wychowania do wolności** / Jarosław Horowski // Wychowanie na co Dzień. – 2011, nr 4-5, s. 19-26.
82. **Prawda jako wartość w wychowaniu: zarys problematyki w świetle nauczania Jana Pawła II** / Stanisław Chrobak // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, s. 26-29.
83. **„Przecież nie cały umieram. To, co we mnie niezniszczalne, trwa”**: scenariusz inscenizacji poświęconej Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II / Anna Zawalska // Wychowawca. – 2005, nr 5, s. 8-11.
84. **Przed sklepem z aniołami: scenariusz przedstawienia upamiętniającego osobę Jana Pawła II** / Małgorzata Nowak // Katecheta. – 2009, nr 3, s. 37-46.
85. **Przesłania Jana Pawła II: scenariusz przedstawienia dla uczniów gimnazjum** / Lucyna Babińska // Wychowawca. – 2011, nr 4, s. 20-21.
86. **Przewodnik po książkach papieskich** / Ewa Chuchro // Nowe Książki. – 2008, nr 10, s. 78-79.

- 87. Przyjaciel dużych i małych: wspomnienia dedykowane pamięci Papieża Jana Pawła II: scenariusz montażu słowno-muzycznego** / Ewa Łapińska // Wszystko dla Szkoły. – 2005, nr 7-8, s. 5-7.
- 88. Santo subito: scenariusz słowno-muzyczny w drugą rocznicę śmierci Jana Pawła II** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2007, nr 3, s. 23-25.
- 89. „Santo Subito” spełnia się – beatyfikacja Jana Pawła II** / Julita Nagle // Katecheta. – 2011, nr 4, s. 27-30.
- 90. Scenariusz poetycki poświęcony osobie Ojca Świętego Jana Pawła II** / oprac. Marianna Kielbiewska, Alicja Kucharska // Zeszyty Formacji Katechetów. – 2005, nr 3, s. 61-65.
- 91. Sport w nauczaniu Jana Pawła II: jedność rozumu, ducha i czynu** / Zbigniew Dziubiński // Wychowanie Fizyczne i Sport. – 2005, z. 2, s. 117-131.
- 92. Spotkanie z Papieżem: scenariusz uroczystości dla szkoły podstawowej** / Marzanna Lamch // Wychowawca. – 2009, nr 10, s. 24-26.
- 93. Świadek nadziei: montaż poetycko-muzyczny poświęcony sylwetce Jana Pawła II** / Bogumiła Szczurek, Lucyna Sokołowska // Wychowawca. – 2003, nr 10, s. 25-27.
- 94. Tajemnica Przejścia według Jana Pawła II: scenariusz zaduszkowy** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2006, nr 9, s. 29-30.
- 95. Taki jestem ... Anegdoty o Papieżu (scenariusz słowno-muzyczny w czwartą rocznicę śmierci Jana Pawła II dla uczniów gimnazjum)** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2009, nr 3, s. 31-33.
- 96. To co we mnie niezniszczalne trwa! – Jan Paweł II: montaż słowno-muzyczny** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2005, nr 4, s. 26-27.
- 97. Troski moralne w kontekście nauczania JP 2** / Andrzej Wojciechowski // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 6, s. 10-14.
- 98. W Ojczyźnie serce me zostało ...: scenariusz słowno-muzyczny (dla uczniów gimnazjum)** / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2010, nr 2, s. 22-24.
- 99. Wieczór Jana Pawła II: (scenariusz przedstawienia słowno-muzycznego)** / Marzanna Lamch // Wychowawca. – 2008, nr 4, s. 27-28.
- 100. Wielki Polak – Karol Wojtyła: scenariusz zajęć** / Elżbieta Jaworska-Sęk // Wszystko dla Szkoły. – 2007, nr 10, s. 14-15.
- 101. Wprowadzenie do pedagogicznej myśli Karola Wojtyły – Jana Pawła II** / Witold Staronawski. // Roczniki Nauk Społecznych. – (2005), T. 33, Z. 2, s. 15-29.
- 102. Wskazania dla wychowawców płynące z nauczania społecznego Jana Pawła II** / Janusz Mastalski // Wychowawca. – 2003, nr 3, s. 12-15.
- 103. Wspominamy życie i pontyfikat Ojca Świętego Jana Pawła II: inspiracje** / Hanna Zielińska, Joanna Staniś-Rzepka // Katecheta. – 2014, nr 4, s. 62-65.
- 104. Wychować pokolenie Jana Pawła II** / Jadwiga Jastrząb // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, s. 51-54.
- 105. Wychowanie do idei według Jana Pawła II** / Małgorzata Jalocho // Remedium. – 2005, nr 4, s. 1-3.
- 106. Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II** / Jan Niewęgłowski // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, s. 8-9.
- 107. „Życie, miłość, przemijanie...śmierć”: o istocie człowieczeństwa według Jana Pawła II – budowanie systemu wartości uczniów liceum** / Ilona Podleśna // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 4-5, dod., wkład. metod., s. X-XII.

ELŻBIETA TROJAN

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu

Piotr Kitrasiewicz

APETYT NA MELPOMENĘ

Książka jest zbiorem recenzji ze spektakli w teatrach warszawskich z okresu ostatnich 10 lat.

Piotr Kitrasiewicz z premetytacją nawiązuje do szkoły recenzenckiej wypracowanej przez przedwojennych mistrzów takich jak Tadeusz Boy-Żeleński, Antoni Słonimski, Karol Irzykowski czy Jan Parandowski. W swoich rozlicznych artykułach pokazali oni czym jest rozumienie i odbiór spektaklu w sposób bliski czytelnikowi. Recenzje te, dalekie od teatrologicznych recept i rozwiązań, omawiały sceniczne produkcje w kontekście pierwowzoru literackiego, postugując się konwencją gawędy, oddawania wrażeń z przedstawienia, szarpiąc się, a niekiedy ostro polemizując z podmiotami swych ocen.

Książka ta ma służyć delikatnej zachęcie do obcowania z muzą teatru – Melpomeną, która potrafi – w zależności od tego jaki „kapłan” ją reprezentuje – irytować, nudzić, złościć i zniechęcać, ale również zaciekawiać, zastanawiać, wciągać, współprzeżywać, pochtaniać, skłaniać do refleksji, prowokować emocje, zachęcać do przyjrzenia się bliźnim oraz samemu sobie.

WYDAWCA:

Biblioteka Analiz Sp. z o.o.
obj. 304 str., cena: 24,90 zł
ISBN 978-83-63879-39-6

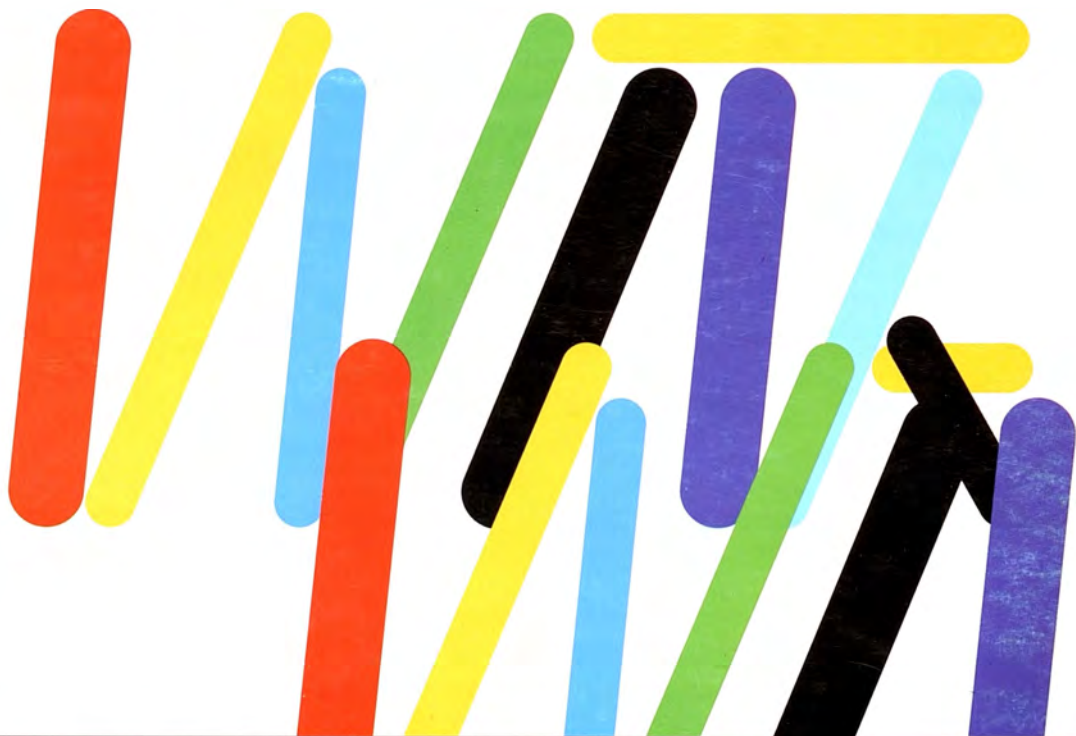

Biblioteka Analiz
www.rynek-ksiazki.pl/sklep

WARSZAWSKIE TARGI KSIĄŻKI

FRANCJA – GOŚĆ HONOROWY

14-17 maja 2015

Stadion Narodowy w Warszawie

oraz 9. Targi Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA

Honorowy Patronat Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego

Cena czasopisma „PB” 17,00 zł (w tym VAT 5%)